

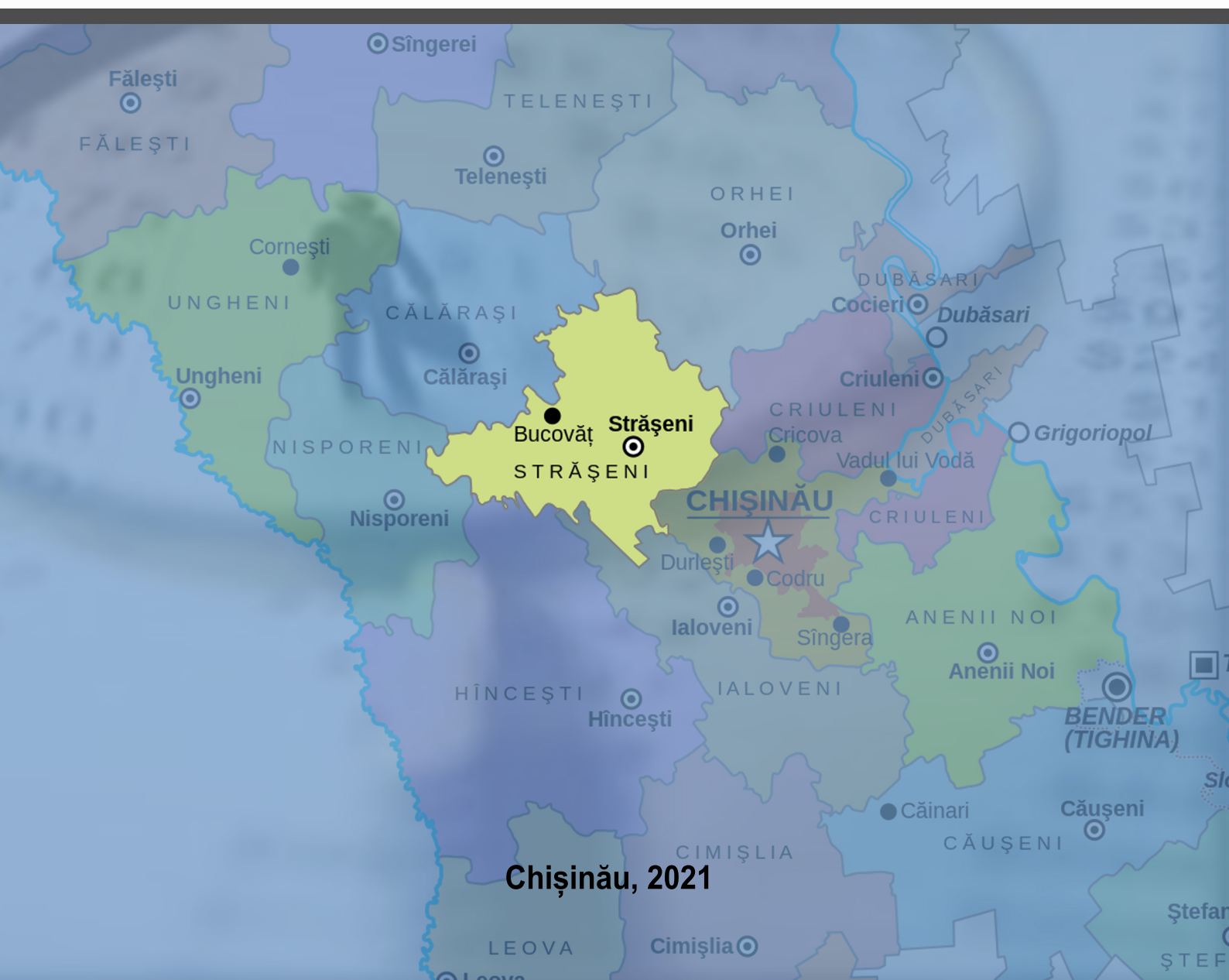

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

RAPORT DE MONITORIZARE ALTERNATIVĂ A IMPLEMENTĂRII ACȚIUNILOR DIN PLANUL LOCAL (RAIONAL) ANTICORUPȚIE PENTRU ANII 2018-2020 STRĂȘENI

(Perioada de monitorizare – anul 2020)

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Acest studiu a fost elaborat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” în cadrul Programului de granturi mici pentru monitorizarea alternativă a planurilor anticorupție sectoriale și locale al Proiectului „Lupta cu corupția prin consolidarea integrității în Republica Moldova”, implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova, cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei.

Toate opiniile aparțin autorilor și nu reprezintă neapărat poziția oficială a PNUD-Moldova sau a instituțiilor finanțatoare.

Autori: Liubomir Chiriac, Ion Creangă, Eduard Țugui, Ana Znaceni – IDIS „Viitorul”

IDIS “Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, cu activitate în domeniile: analiză economică și socială, bună guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor, consolidarea societății civile, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise și modernizate în Republica Moldova.

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorilor acestei publicații trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Adresa de contact:

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”
str. Iacob Hîncu 10/1, mun. Chișinău, MD-2005, Republica Moldova
Telefon: (373-22) 22 18 44
Fax: (373-22) 24 57 14
www.viitorul.org, office@viitorul.org

CUPRINS

Lista figurilor	4
Lista tabelelor	5
Lista abrevierilor	6
I. Rezumat executiv.....	7
II. Progresul în implementarea planului de acțiuni anticorupție în anul 2020	10
Prioritatea 1. Consolidarea integrității instituționale a APL de nivelul II prin prisma aplicării corespunzătoare a legislației anticorupție	10
Prioritatea 2. Gestionarea patrimoniului public local în condiții de legalitate, transparență și eficiență	21
Prioritatea 3. Asigurarea transparenței și prevenirea corupției în procesul de planificare, desfășurare și monitorizare ale achizițiilor publice	23
Prioritatea 4. Sporirea calității serviciilor publice printr-un management eficient al resurselor umane	28
Prioritatea 5. Îmbunătățirea comunicării cu cetățenii și transparenței activității APL-urilor	31
III. Constatări și concluzii de bază ale monitorizării alternative	35
IV. Propuneri și recomandări	41
Anexa nr.1. Percepția cetățenilor din raionul Strășeni privind nivelul de corupție și impactul acțiunilor anticorupție	45

Lista figurilor

Figura 1. Implementarea acțiunilor	35
Figura 2. Respectarea termenelor	35
Figura A.1. Răspundeți la acest chestionar în calitate de:	45
Figura A.2. Cunoașteți despre existența Planului raional anticorupție și acțiunile cuprinse în acest Plan?	45
Figura A.3. Cum apreciați capacitățile autorităților publice raionale în prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității profesionale a funcționarilor publici?	46
Figura A.4. Cum apreciați impactul acțiunilor și măsurilor întreprinse la nivel de raion în prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității?	46
Figura A.5. Cum apreciați integritatea funcționarilor publici și a aleșilor raionali?	47
Figura A.6. Cum apreciați capacitățile/ profesionalismul/ cunoștințele funcționarilor publici și a aleșilor raionali?	47
Figura A.7. Cum apreciați evoluția transparenței și a accesului la informații publice în anul 2020?	48
Figura A.8. La ce nivel apreciați practicile de corupție în autoritățile și instituțiile publice raionale?	48
Figura A.9. În care din următoarele situații o persoană fizică/juridică se confruntă, în mod direct, cu aspecte legate de corupție?	49
Figura A.10. Este mai simplu de a soluționa problemele cu autoritățile/instituțiile raionale pe căi neoficiale decât pe cele oficiale?	49
Figura A.11. Căile neoficiale de soluționare a problemelor cu sectorul public, de obicei, iau forma de:	50
Figura A.12. Care sunt autoritățile/instituțiile în care se plătește neoficial mai frecvent? ...	50
Figura A.13. Care este scopul plăților neoficiale?	51
Figura A.14. Cine a fost inițiatorul plăților neoficiale?	51
Figura A.15. Unde v-ați plâns pe cazurile de corupție cu care v-ați confruntat?	52
Figura A.16. Motivele neadresării/nesemnării privind cazurile de corupție?	52
Figura A.17. În cazul în care v-ați adresat, a fost rezolvată problema Dvs.?	53
Figura A.18. În calitate de persoană fizică și/sau reprezentant al grupurilor care nu aparțin sectorului public:	53
Figura A.19. În opinia Dvs., care sunt cele mai grave probleme ale autorităților publice raionale, aleșilor locali și funcționarilor publici în domeniul integrității?	54
Figura A.20. În opinia Dvs., ce îmbunătățiri/ schimbări/ acțiuni sunt necesare pentru prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității?	55

Lista tabelelor

Tabelul 1. Nivelul și termenul de realizare ale acțiunilor din Planul local anticorupție pentru anii 2018-2020 din raionul Strășeni	8
Tabelul 2. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.1	10
Tabelul 3. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.2	12
Tabelul 4. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.3	13
Tabelul 5. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.4	14
Tabelul 6. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.5	15
Tabelul 7. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.6	16
Tabelul 8. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.7	17
Tabelul 9. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.8	17
Tabelul 10. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.9	18
Tabelul 11. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.10	19
Tabelul 12. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.10 ¹	19
Tabelul 13. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.10 ²	20
Tabelul 14. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.11	21
Tabelul 14. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.12	22
Tabelul 15. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.13	22
Tabelul 16. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.14	23
Tabelul 17. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.15	24
Tabelul 18. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.16	24
Tabelul 19. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.17	25
Tabelul 20. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.18	25
Tabelul 21. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.19	26
Tabelul 22. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.20	27
Tabelul 23. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.21	28
Tabelul 24. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.22	29
Tabelul 25. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.23	30
Tabelul 26. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.24	31
Tabelul 27. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.25	32
Tabelul 28. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.26	33
Tabelul 29. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.27	34

Lista abrevierilor

- AAP** – Agenția de Achiziții Publice
- ANSC** – Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor
- ANI** – Autoritatea Națională de Integritate
- APL** – Administrația publică locală
- BAP** – Buletinul Achizițiilor Publice
- CNA** – Centrul Național Anticorupție
- ONG** – Organizații Non-Guvernamentale

I. Rezumat executiv

Prezentul Raport de monitorizare alternativă examinează gradul de îndeplinire pe parcursul anului 2020 a 29 de acțiuni, grupate în 5 priorități, din Planul local anticorupție pentru anii 2018-2020 din raionul Strășeni, adoptat prin decizia Consiliului raional nr.5/12 din 21.12.2017.

Planul local anticorupție din raionul Strășeni este parte a politicii naționale anticorupție, definitivată inclusiv prin documentul strategic *Strategia națională de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020* (SNIA 2017-2020), al cărui scop principal este: *Integritate în loc de corupție*¹. În conformitate cu Pilonul II al SNIA 2017-2020 – Guvernul, sectorul public și administrația publică locală – a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr.676/2017 privind aprobarea mecanismului de elaborare și coordonare a planurilor sectoriale și locale de acțiuni anticorupție pentru anii 2018-2020², după care CNA a asigurat elaborarea modelului Planului anticorupție în domeniul administrării publice locale pentru anii 2018-2020, grupat în 5 priorități³.

Planul local anticorupție a fost elaborat în cadrul unui demers complex de evaluare a particularităților raionului Strășeni prin prisma priorităților prestabilite și vizează consolidarea integrității agenților publici, de rând cu consolidarea integrității mediului de afaceri și sectorului asociativ la nivelul întregului raion. Astfel, prioritățile stipulate în Plan țin să descurajeze actele de corupție, contribuie la sporirea calității serviciilor prestate și consolidează transparența subdiviziunilor Consiliului raional, implicit prin îmbunătățirea comunicării cu cetățenii.

La elaborarea Raportului de monitorizare alternativă a gradului de implementare a Planului local anticorupție din raionul Strășeni, echipa de experți de la IDIS "Viitorul" a utilizat o metodologie mixtă, care implică metode cantitative și calitative⁴, implicit:

- Analiza cadrului legal și normativ existent;
- Analiza rapoartelor și studiilor relevante realizate în ultimii ani de către organizațiile internaționale, instituțiile statului specializate (CNA, ANI, AAP etc.) și societatea civilă din Republica Moldova;
- Analiza rapoartelor de auto-evaluare privind implementarea planului local anticorupție al Consiliului raional Strășeni pentru perioada anului 2020;
- Monitorizarea paginii web a Consiliului raional Strășeni, precum și monitorizarea publicațiilor din mass-media referitoare la corupție și la activitatea autorităților implementatoare;
- Desfășurarea interviurilor cu reprezentanții Consiliului raional Strășeni;
- Chestionarea selectivă a părților interesate din raionul Strășeni (cetățeni, ONG-uri locale etc.) privind percepția lor în raport cu eficiența implementării politicilor anticorupție la nivel local.

Metodologia utilizată și cooperarea eficientă între echipa de experți și reprezentanții Consiliului raional Strășeni, în procesul de colectare a datelor, au permis sintetizarea în

¹ *Strategia națională de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020* (SNIA 2017-2020). Monitorul Oficial Nr.216-228 din 30.06.2017.

² Hotărârea Guvernului nr.676/2017 privind aprobarea mecanismului de elaborare și coordonare a planurilor sectoriale și locale de acțiuni anticorupție pentru anii 2018-2020. Monitorul Oficial nr.322-328 din 01.09.2017.

³ CNA. *Model al Planului local anticorupție pentru anii 2018-2020*. [On-line] 2018, Disponibil:

https://www.cna.md/public/files/sna_cadrulnormativ/Planul%20local%20anticorupție%20pentru%20anii%202018-2020.docx..

⁴ Paradigma metodologiei mixte este definită în: Tashakkori, A. & Teddlie, C. (2003). *Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research*. Thousand Oaks: Sage.

cadrul prezentului Raport a dinamicii implementării Planului local anticorupție. Sunt identificate realizările priorităților stabilite, prin prisma acțiunilor și indicatorilor de progres conecși, după cum sunt identificate nerealizările, lacunele și incoerențele legate de implementarea Planului local anticorupție pentru anii 2018-2020. De asemenea, sunt evidențiate o serie de concluzii generale și specifice cu referire la implementarea Planului local anticorupție și sunt formulate mai multe recomandări, a căror realizare ar permite eficientizarea următoarelor planificări strategice sectoriale la nivel național și local.

Conform metodologiei de evaluare, gradul de realizare a acțiunilor trebuie să corespundă unuia din următoarele calificative:

- Realizat;
- Parțial realizat;
- Nerealizat.

Totodată, referitor la termenul de realizare, calificativele sunt:

- Acțiune în desfășurare;
- Termen de implementare respectat;
- Termen de implementare depășit;
- Termen de implementare respectat, acțiune în desfășurare.

Limitele metodologice. Calificativele stabilite în metodologie sunt dificil de conferit în procesul de evaluare. Există incoerențe între Priorități – Acțiuni – Indicatori de progres, care fac dificilă calificarea gradului de realizare a Acțiunilor. De asemenea, nu sunt suficient de relevante calificativele pentru termenele de realizare a acțiunilor, inclusiv pentru faptul că sunt multe acțiuni cu termen permanent de implementare, în timp ce calificarea "Acțiune în desfășurare" indică mai curând că este "Parțial realizată", mai ales când s-a încheiat perioada de implementare a Planului local anticorupție.

Luând în considerare metodologia și limitele acesteia, pentru implementarea acțiunilor pe anul 2020 din Planul local anticorupție al raionului Strășeni, au fost obținute următoarele rezultate:

Tabelul 1. Nivelul și termenul de realizare ale acțiunilor din Planul local anticorupție pentru anii 2018-2020 din raionul Strășeni

CALIFICATIVE	ACȚIUNILE	NR. TOTAL	%
Nivelul de realizare a acțiunilor			
Realizat	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ¹ , 11, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26	22	76%
Parțial realizat	10 ² , 12, 17	3	10%
Nerealizat	10, 13, 20, 27	4	14%
Termenul de realizare			
Acțiune în desfășurare		-	-
Termen de implementare respectat	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ¹ , 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26	24	83%
Termen de implementare respectat, acțiune în desfășurare	10, 10 ² , 13, 20, 27	5	17%
Termen de implementare depășit		-	-

Principalele concluzii ale evaluării:

- Planul anticorupție al raionului Strășeni este un document bine structurat în baza celor 5 priorități, dar conține câteva lacune și deficiențe de ordin conceptual și metodologic.
- Cetățenii raionului Strășeni sunt relativ bine informați cu privire la Planul raional anticorupție (aproximativ 83% dintre respondenți au declarat că cunosc de existența Planului raional anticorupție), inclusiv datorită faptului că documentul este plasat pe pagina web a Consiliului raional. Totuși, mai există multă altă informație indicată în politica locală anticorupție, cum este cazul multor Registre relevante, care nu este făcută publică.
- Subdiviziunile Consiliului raional Strășeni și agenții publici direct responsabili sunt angajați în procesul de implementare a Planului local anticorupție și a Acțiunilor conexe, reușind să instituie sau să ajusteze cea mai mare parte din actele normative interne și noile instrumente anticorupție ce se conțin în "pachetul de integritate" și în planul menționat supra. Totodată, mai există câteva nerealizări ale Planului anticorupție, cauzate inclusiv de responsabilitățile suplimentare pe care politica anticorupție le impune agenților publici din Consiliul raional.
- Monitorizarea și raportarea privind implementarea Planului local anticorupție sunt realizate regulat, în conformitate cu cadrul legal și normativ existent. Totodată, datorită numărului de responsabilități relevante pentru monitorizarea Planului anticorupție și în lipsa unității responsabile nemijlocit și exclusiv de aceasta, există riscul ca monitorizarea și raportarea să devină o formalitate de prezentare a unor date statistice, de multe ori contradictorii.

Principalele recomandări ale evaluării:

- Date fiind utilitatea și gradul de implementare a Planului raional anticorupție al raionului Strășeni, sunt indicate continuarea implementării documentelor raionale sectoriale, cu o serie de ajustări de ordin conceptual și metodologic.
- Se impune o serie de acțiuni care să contribuie la mai buna informare a cetățenilor despre viitoarele documente de planificare strategică în domeniul integrității la nivel local, inclusiv publicarea mai multor Regulamente și Registre relevante, sau eficientizarea utilizării rețelelor sociale.
- Asigurarea sustenabilității politicilor raionale anticorupție în viitoarele documente strategice sectoriale, inclusiv prin: perfectarea structurii politicilor anticorupție; instituirea unei unități specializate în cadrul Consiliului raional – *Ofițer de integritate*; instruirea agenților publici din cadrul Consiliului raional în domeniul utilizării instrumentelor de integritate; sau atragerea reprezentanților societății civile în procesul de implementare a politicilor raionale anticorupție.
- Eficientizarea proceselor de monitorizare și raportare a acțiunilor anticorupție, inclusiv prin: instituirea unei baze de date electronice și consolidarea infrastructurii IT; stimularea și motivarea agenților publici din cadrul Consiliului raional în vederea sporirii acurateței în colectarea și raportarea datelor relevante pentru lupta cu corupția și integritate; introducerea în Rapoartele de auto-evaluare a unui capitol de analiză calitativă; introducerea raportării anuale și responsabilizarea suplimentară a CNA de a efectua o analiză mai aprofundată a Rapoartelor de implementare.

II. Progresul în implementarea planului de acțiuni anticorupție în anul 2020

Prioritatea 1. Consolidarea integrității instituționale a APL de nivelul II prin prisma aplicării corespunzătoare a legislației anticorupție

Rezultatele scontate:

1. *Climatul de integritate cultivat în cadrul APL de nivelul II;*
2. *Încălcarea măsurilor de asigurare a integrității profesionale de către agenții publici din cadrul APL și aleșii locali – sancționată;*
3. *Unitate de audit intern funcțională.*

Tabelul 2. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.1

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
1	Asigurarea respectării regimului de incompatibilități, de restricții în ierarhie și de limitare a publicității	1.1	Numărul de cazuri de incompatibilități și restricții în ierarhie, atestate și soluționate în cadrul Consiliului raional	0	Realizat	Termen respectat
		1.2	Numărul de sesizări la ANI cu privire la încălcarea regimului de incompatibilități și limitare a publicității	0		
		1.3	Numărul de persoane suspendate pentru asemenea încălcări	0		

Republica Moldova are concepute politici complexe anticorupție⁵, implică un cadru legal complex și instituții specializate⁶, menite să combată corupția și să consolideze integritatea instituțiilor publice. APL II sunt, de asemenea, responsabile de asigurarea

⁵ Republica Moldova are concepute politici complexe anticorupție, prin implementarea concomitentă a tuturor celor patru modele de politici aplicate în practica internațională: *Documente de politici anticorupție explicite* – conțin un număr mare de măsuri legislative și administrative, în timp ce implementarea acestora implică de regulă mai multe agenții publice; *Agende legislative pentru transparență sau anticorupție* – consolidarea cadrului legal a instituțiilor responsabile de prevenirea corupției, precum și îmbunătățirea Codurilor Penale; *Abordare țargetată, focusată pe domenii-cheie sau sectoare* – acțiuni anticorupție focusate pe sectorul public sau demersuri anticorupție sectoriale; *Abordare anticorupție incorporată în reforma sectorului public* – nu presupune existența unor politici anticorupție explicite, dar o abordare orizontală de eficientizare a managementului public sau asigurarea bunei guvernări. Strategia națională de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020 și Planurile locale anticorupție 2018-2020 sunt la fel o sinteză a acestor modele, în mod special o sinteză dintre primul și al treilea model.

⁶ Practica internațională cunoaște trei modele de bază de instituții anticorupție: *Instituții specializate polivalente* – model cu o singură instituție specializată, inspirat de la Comisia Independentă de Combatere a Corupției din Hong-Kong, care este focusată atât pe prevenirea, cât și pe combaterea corupției; *Instituții de aplicare a legii, inclusiv procuraturi specializate* – model întâlnit preponderent în Europa de Vest, poate însuși diferite forme de specializare, pot fi parte a organelor de detecție și investigație sau parte a organelor de urmărire penală; *Instituții de prevenire și coordonare politice* – modelul include instituții care au una sau mai multe funcții de prevenire a corupției.

În Republica Moldova au fost instituite concomitent toate cele trei modele, respectiv: Centrul Național Anticorupție (CNA) reprezintă modelul instituțiilor polivalente, responsabile atât de prevenire, cât și de combatere a corupției; Procuratura Anticorupție (PA) reprezintă modelul instituțiilor responsabile de aplicare a legii și urmăririi penale; Autoritatea Națională de Integritate (ANI) reprezintă modelul instituțiilor responsabile doar de prevenirea corupției, care de regulă au și atribuții legate de controlul declarațiilor de avere și interese personale ale funcționarilor și persoanelor cu demnitate publică.

respectării cadrului legal autohton ce se referă la integritate, completat și îmbunătățit în perioada 2016-2018, care conține o serie de legi organice, în mod particular:

- *Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr.132/2016*, instituție care înlocuiește Comisia Națională de Integritate creată în 2011, aduce nu doar modificări de formă (schimbarea denumirii), dar și de conținut (transformări funcționale)⁷;
- *Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr.133/2016*, care a înlocuit legea anterioară privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor supuse declarării și controlului. Legea nr.133/2016 reglementează: a) obligația și modul de declarare a averii și a intereselor personale de către subiectul declarării și membrii familiei, concubinul/concubina acestuia; b) mecanismul de control al averii dobândite de subiectul declarării și membrii familiei, concubinul/concubina acestuia⁸;
- *Legea integrității nr.82/2017*, care a înlocuit legea cu privire la prevenirea și combaterea corupției. Legea nr.82/2017 este o lege-cadru, care are ca scop cultivarea integrității în sectorul public și a climatului de toleranță zero față de corupție prin realizarea unui șir de măsuri, printre care: respectarea regimului juridic al incompatibilităților; respectarea regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale; respectarea regimului juridic al conflictelor de interese; respectarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților publici în sectorul privat⁹;
- *Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr.66/2018*, prin care sunt amendate mai multe acte normative pentru a fi raliat la noul cadru legal ce se referă la integritate¹⁰;
- *Legea privind avertizorii de integritate nr.122/2018*, care reglementează dezvăluirea practicilor ilegale din cadrul entităților publice și private, procedura de examinare a acestor dezvăluiri, drepturile avertizorilor de integritate și măsurile de protecție ale acestora¹¹.

În *Raportul privind implementarea planului local anticorupție al Consiliului raional Strășeni pentru perioada anului 2020* (în continuare Raport de implementare sau Raport) nu este indicat niciun caz de incompatibilități și restricții în ierarhie atestate și soluționate în cadrul Consiliului raional. De asemenea, conform Raportului, nu a fost sesizată ANI cu privire la încălcarea regimului de incompatibilități și limitare a publicității. Drept consecință, nicio persoană nu a fost suspendată din funcție pentru asemenea încălcări. În cadrul interviului realizat cu reprezentantul Consiliului raional, responsabil de implementarea Planului raional anticorupție, s-au obținut asigurările că toate Declarațiile pe proprie răspundere sunt depuse și administrate în conformitate cu legislația în vigoare¹².

În aceeași ordine de idei, pe pagina web a ANI, la data întocmirii prezentului raport de monitorizare, nu sunt identificate cazuri privind încălcarea regimului de incompatibilități, de restricții în ierarhie și de limitare a publicității, examinate în rezultatul sesizării responsabililor din raionul Strășeni.

O *constatare generală*, relevantă pentru toate Prioritățile și Acțiunile Planului local anticorupție, constă în necorelarea dintre datele prezentate separat pentru fiecare

⁷ *Legea nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*. Monitorul Oficial Nr.245-246 din 30.07.2016.

⁸ *Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr.133/2016*. Monitorul Oficial Nr.245-246 din 30.07.2016.

⁹ *Legea integrității nr.82/2017*. Monitorul Oficial Nr.229-243 din 07.07.2017.

¹⁰ *Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr.66/2018*. Monitorul Oficial Nr.181 din 01.06.2018.

¹¹ *Legea privind avertizorii de integritate nr.122/2018*. Monitorul Oficial Nr.309-320 din 17.08.2018.

¹² Interviu realizat cu reprezentantul Consiliului raional, responsabil de implementarea Planului raional anticorupție, 24.02.2021.

subdiviziune a Consiliului raional (Aparatul Președintelui, Direcția Finanțe; Direcția Învățământ și Direcția Asistență socială și protecție a familiei) și subdiviziunile enumerate pe pagina web a Consiliului raional, unde sunt menționate alte trei subdiviziuni, în mod particular Direcția economie, construcții și politici investiționale. Astfel, datele diferite sunt determinate de faptul că, pentru perioada raportării, Direcția economie, construcții și politici investiționale a fost parte a Aparatului președintelui și doar recent a obținut statut de persoană juridică independentă.

O *constatare generală*, relevantă pentru toate acțiunile ce țin de declararea averilor și intereselor personale, se referă la insuficiența datelor ce se conțin în Raportul de implementare și la neclaritatea subiecților vizați. Or, datele se referă doar la subdiviziunile Consiliului raional (cele patru subdiviziuni menționate supra), însă sunt și alți subiecți care au obligația să depună declarațiile de avere și interese personale, dar care nu fac parte din Aparatul Președintelui și subdiviziunile Consiliului raional. Este cazul conducătorilor instituțiilor publice subordonate Consiliului raional sau consilierilor raionali în calitate de aleși locali, care nu fac parte din Aparatul Președintelui și subdiviziunile Consiliului raional.

O *constatare particulară*, dar care este proprie și pentru alte Acțiuni ale Planului, constă în irelevanța indicatorilor de progres pentru aprecierea realizării sau nerealizării Acțiunii. Este dificil de a determina gradul de realizare a acțiunii în funcție de numerele stabilite în indicatori și fără definirea criteriilor exacte de evaluare, din moment ce "0" cazuri sau eventual "10" cazuri fac în egală măsură dovada (ne)realizării acțiunii.

Tabelul 3. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.2

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
2	Asigurarea respectării regimului declarării averilor și intereselor personale	2.1	Numărul de agenți publici angajați/ numiți/ cu mandate validate pe parcursul anului și numărul de declarații depuse în momentul angajării/ numirii/ validării mandatului	8	Realizat	Termen respectat
		2.2	Numărul total de agenți publici angajați/ numiți/ cu mandate validate care activează în entitatea publică pe parcursul anului și numărul de declarații depuse anual	58		
		2.3	Numărul de agenți publici ale căror mandat/ raporturi de muncă sau de serviciu au încetat pe parcursul anului și numărul de declarații depuse la încetarea mandatului/ raporturilor de muncă sau de serviciu pe parcursul anului respectiv	6		

Declararea averii și a intereselor personale de către subiectul declarării și membrii familiei, concubinul/concubina acestuia este reglementată prin *Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr.133/2016*. Mai mult, odată cu adoptarea Legii nr.133/2016, consilierii raionali au devenit și ei subiecți ai declarării, de rând cu consilierii consiliilor sătești (comunale) și orășenești (municipale), în timp ce documentul stabilește modul de declarare, procedura de acumulare a declarațiilor și de verificare a conținutului acestora.

Totodată, începând cu data de 1 ianuarie 2018 subiecții declarării sunt obligați să-și depună declarațiile exclusiv în formă electronică, prin intermediul sistemului informațional „e-Integritate”, disponibil pe pagina web oficială a Autorității Naționale de Integritate¹³.

Raportul de implementare conține date pentru fiecare etapă la care agenții publici sunt obligați să depună declarația de avere și interese personale:

- 8 declarații depuse în momentul angajării, numirii sau validării mandatului;
- 58 de declarații depuse anual de către agenții publici angajați/ numiți /cu mandatele validate care activează în entitatea publică pe parcursul anului 2020;
- 6 declarații depuse la încetarea mandatului/raporturilor de muncă sau de serviciu pe parcursul anului 2020.

Datele sunt doar pentru angajații Consiliului raional și nu conțin informații cu referire la Consilierii raionali.

ANI asigură controlul din oficiu al declarațiilor de avere și interese personale doar pentru președinții și vicepreședinții de raioane, restul declarațiilor reprezentanților APL sunt controlate aleatoriu și/sau la sesizare. În acest context, nu există deocamdată informație publică referitoare la controlul sau la acte de constatare care să vizeze reprezentanții Consiliului raional Strășeni, în mod particular, în legătură cu respectarea regimului juridic al declarării averilor¹⁴.

Totodată, în *Raportul de activitate ANI pentru 9 luni a anului 2020*, care conține cele mai recente date disponibile, cea mai mare pondere a actelor de constatare se axează pe controlul regimului juridic al conflictului de interese (67) și al incompatibilităților (63), doar 12 cazuri privind constatarea încălcării regimului juridic al averilor¹⁵. Doar că ANI nu prezintă o statistică detaliată pe raioane și categorii de subiecți vizați în procedurile de control și procesele contravenționale.

Tabelul 4. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.3

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
3	Asigurarea respectării regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului	3.1	Numărul conflictelor de interese declarate	0	Realizat	Termen respectat
		3.2	Numărul conflictelor soluționate în cadrul entității publice	0		
		3.3	Numărul conflictelor de interese sesizate la ANI	0		
		3.4	Numărul actelor de constatare ale ANI cu privire la conflictele de interese	0		

Respectarea regimului conflictului de interese este o altă componentă a declarațiilor de avere și interese personale pe care le completează reprezentanții APL II, în conformitate cu cadrul legal în vigoare. Totodată, conform *Raportului privind implementarea planului local anticorupție al Consiliului raional Strășeni pentru perioada anului 2020*, în cadrul tuturor subdiviziunilor Consiliului raional Strășeni există Registrul de evidență a conflictelor de interese declarate de funcționari. De asemenea, există persoane responsabile de

¹³ Portalul declarațiilor disponibil la adresa: <https://portal-declaratii.ani.md/>.

¹⁴ Există doar un singur caz de incompatibilitate care vizează un consilier raional.

¹⁵ ANI. *Raportul de activitate a ANI pentru 9 luni a anului 2020*.

ținerea registrului, dar documentul propriu-zis nu poate fi găsit pe pagina web a Consiliului raional.

Administrația raionului Strășeni a declarat lipsa cazurilor de încălcare a regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului, dovadă – datele din Raportul de implementare.

Datele publice oferite de către ANI, la data elaborării prezentului Raport de monitorizare, confirmă că nu sunt identificate cazuri privind încălcarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului sau sesizări din partea responsabililor din raionul Strășeni. Demn de reiterat, în acest context, lipsa datelor detaliate în Rapoartele ANI cu privire la actele de constatare privind regimul juridic al conflictelor de interese, fapt care nu permite identificarea cazurilor particulare din diferite Consilii raionale.

O *constatare generală*, relevantă pentru toate acțiunile ce țin de declararea averilor și intereselor personale, vizează capacitățile limitate ale APL II de a monitoriza regimul juridic al incompatibilităților, regimul juridic al declarării averii și a intereselor personale, regimul juridic al conflictelor de interese, regimul juridic al restricțiilor și limitărilor. Sarcina devine și mai dificilă odată cu implementarea sistemului informațional „e-Integritate”. Astfel, sistemul facilitează colectarea și sistematizarea declarațiilor la nivel național, dar pentru APL devine mai dificil de a ține evidența numărului agenților publici care au depus declarațiile, mai ales dacă sunt vizate și declarațiile consilierilor raionali.

Trei opțiuni pot fi implementate în vederea evitării dificultăților suplimentare de raportare. Prima presupune excluderea responsabilității de ținere a evidenței declarațiilor din planurile locale anticorupție, mai ales că ANI are atribuția de a ține Registrul electronic al subiecților declarării averii și intereselor personale, după cum și atribuția de a realiza controlul acestor declarații. A doua – depunerea declarațiilor de avere și interese personale și la Cămară, eventual publicarea acestora pe pagina web a Consiliului raional¹⁶. A treia presupune o combinație a primelor două.

Tabelul 5. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.4

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
4	Asigurarea respectării regimului cadourilor	4.1	Numărul cadourilor predate comisiilor de evidență și evaluare a cadourilor în cadrul entităților publice	0	Realizat	Termen respectat
		4.2	Numărul și suma cadourilor răscum-părate în cadrul Consiliului raional	0		

Asigurarea respectării regimului cadourilor, în conformitate cu *Legea integrității nr.82/2017*, este deocamdată un instrument anticorupție cu caracter preponderent formal în APL din Republica Moldova, în mod particular în Consiliul raional Strășeni. Nu doar că nu este aplicat sau este aplicat epizodic, dar nu există un control riguros al aplicării acestui instrument la nivelul APL.

Conform Planului local anticorupție, în Consiliul raional Strășeni sunt instituite și funcționează mai multe Comisii de evaluare și evidență a cadourilor. De asemenea, în Raportul privind implementarea planului se menționează că în fiecare subdiviziune menționată există câte un Registru de evidență a cadourilor. Cu toate acestea, în anul 2020, similar anilor precedenți, niciun cadou nu a fost predat Comisiilor de evidență și

¹⁶ Acesta este un demers opțional, nu o obligație legală, convenit eventual în cadrul Consiliului raional.

evaluare a cadourilor, după cum nu au fost răscumpărate careva cadouri. Nu există date despre cadourile inadmisibile, eventual transmise către Centrul Național Anticorupție, și pornirea dosarelor contravenționale sau penale.

Totodată, nu există informații publice, inclusiv pe pagina web, cu referire la componența și/sau activitatea Comisiilor de evidență și evaluare a cadourilor din cadrul subdiviziunilor Consiliului raional sau din instituțiile publice subordonate Consiliului, instituții asupra cărora se răsfrânge Acțiunea 4 din Planul local anticorupție.

În cele din urmă, nu există publicat Registrul sau Registrele de evidență a cadourilor. De altfel, Planul local anticorupție nu conține indicatorul sau obligativitatea de a publica aceste Registre, dar o face, în schimb, *Legea integrității*, care stipulează expres că una dintre obligațiile conducătorului entității publice în materie de respectarea regimului cadourilor este "...să asigure publicarea pe pagina web a entității publice a registrului special de evidență a cadourilor"¹⁷. Reprezentantul Consiliului raional, responsabil de implementarea Planului raional anticorupție, a declarat că toate Registrele au fost elaborate în conformitate cu cadrul legal existent, dar nu au fost publicate deoarece nu este scris nimic în acestea¹⁸.

Datele chestionarului arată că 16% din căile neoficiale de soluționare a problemelor cu sectorul public, de obicei, iau forma de cadouri și 32% iau forma contactelor sau relațiilor personale¹⁹. Totuși, la următoarea întrebare de precizare, respondenții ai indicat doar instituțiile medicale și de învățământ din raion, în care se plătește neoficial, nicio subdiviziune a Consiliului raional și nici consilierii raionali nu sunt invocați ca participanți la acte pasive de corupție²⁰.

Tabelul 6. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.5

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
5	Asigurarea neadmiterii, denunțării și tratării influențelor necorespunzătoare	5.1	Numărul cazurilor de influență necorespunzătoare denunțate	0	Realizat	Termen respectat
		5.2	Numărul cazurilor de influență necorespunzătoare soluționate în cadrul subdiviziunilor Consiliului raional	0		
		5.3	Numărul cazurilor de influență necorespunzătoare denunțate la CNA	0		

Denunțul influenței necorespunzătoare reprezintă un instrument anticorupție mai puțin cunoscut și mai puțin utilizat în entitățile publice din Republica Moldova, mai ales în cadrul APL. Influența necorespunzătoare este definită în *Legea privind testarea integrității profesionale nr.325/2013*²¹, după care Regulamentul-cadru cu privire la evidența cazurilor de influență necorespunzătoare, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.767/2014, vine să asigure implementarea legii²².

Regulamentul-cadru a permis adoptarea Registrelor de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare în instituțiile publice, inclusiv în APL. Conform datelor din Raportul

¹⁷ *Legea integrității nr.82/2017*. Monitorul Oficial Nr.229-243 din 07.07.2017. art.16 alin.(5) lit.g).

¹⁸ Interviu realizat cu reprezentantul Consiliului raional, responsabil de implementarea Planului raional anticorupție, 24.02.2021.

¹⁹ Anexa 1. Figura A.10.

²⁰ Anexa 1. Figura A.11.

²¹ *Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.35-41.

²² Hotărârea Guvernului nr.767/2014 pentru implementarea Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale. Publicat: Monitorul Oficial Nr.325-332 art.945.

privind implementarea planului pentru anul 2020, în Consiliul raional Strășeni există mai multe Registre de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare raportate de agenții publici, cel puțin unul în Aparatul președintelui și altul în Direcția Învățământ.

Raportul evidențiază, în același timp, că nu au fost cazuri de influență necorespunzătoare denunțate, soluționate în cadrul entităților publice, sau denunțate la CNA / alte autorități anticorupție în anul 2020. Dat fiind faptul că pe Registrele de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare trebuie să fie aplicată mențiunea „Informații cu accesibilitate limitată”, acestea nu pot fi publicate sau nu poate fi solicitată informație suplimentară, relevantă pentru această Acțiune.

Tabelul 7. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.6

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
6	Asigurarea neadmiterii și denunțării manifestărilor de corupție; protecția avertizorilor de integritate	6.1	Numărul manifestărilor de corupție, denunțate de către agenții publici președintelui raionului	0	Realizat	Termen respectat
		6.2	Numărul avertizărilor de integritate depuse în cadrul Consiliului raional	0		
		6.3	Numărul avertizărilor de integritate transmise la CNA	0		
		6.4	Numărul avertizorilor de integritate supuși protecției	0		

Dezvăluirile practicilor ilegale din cadrul entităților publice și private, drepturile avertizorilor de integritate și protecția acestora, sunt reglementate de către Legea privind avertizorii de integritate²³, care completează pachetul de legi anticorupție adoptat începând cu anul 2016. Doar la începutul anului 2020 Guvernul a aprobat Regulamentul privind procedurile de examinare și raportare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale²⁴, în temeiul Legii privind avertizorii de integritate, iar administrația raională Strășeni urmează să se conducă de prevederile acestui act normativ.

Noul instrument anticorupție nu a reușit, deocamdată, să devină o practică uzuală în cadrul entităților publice, mai ales că cadrul normativ a fost adoptat recent. Cunoștințele limitate cu privire la acest instrument, implicit incertitudinea referitoare la eficiența mecanismelor de protecție a avertizorilor de integritate, trecutul comunist care a abuzat de practica ”denunțului”, de rând cu angajamentul insuficient al conducătorilor entităților publice, toate conduc la faptul că angajații ezită să dezvăluie practicile ilegale în calitate de avertizori de integritate.

Conform Raportului de implementare, în Consiliul raional Strășeni nu au existat cazuri de manifestări de corupție, denunțate de către agenții publici conducătorilor entităților publice, cazuri de avertizări de integritate depuse în cadrul entităților publice sau la CNA și cazuri de protecție a acestor avertizori de integritate.

De asemenea, în Raport nu sunt prezentate date cu privire la adoptarea Regulamentului/elor privind organizarea activităților de denunțare a manifestărilor de corupție, în timp ce reprezentanții Consiliului raional susțin că Regulamentul este la etapa de adoptare și este conform cu Regulamentul privind procedurile de examinare și

²³ Legea privind avertizorii de integritate nr.122/2018. Monitorul Oficial Nr.309-320 din 17.08.2018.

²⁴ Hotărârea Guvernului nr.23/2020 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de examinare și raportare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale. Monitorul Oficial Nr.14-23 art.30

raportare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale²⁵. Pe pagina web a Consiliului raional există un număr de telefon anticorupție – Linia raională anticorupție – dar nu există regulamente privind organizarea activităților de denunțare, inclusiv informație cu privire la modalitatea de raportare a practicilor ilegale în calitate de avertizori de integritate.

Tabelul 8. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.7

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
7	Asigurarea intoleranței față de incidentele de integritate	7.1	Numărul sancțiunilor disciplinare aplicate în cadrul subdiviziunilor Consiliului raional în legătură cu incidentele de integritate admise de agenții publici	0	Realizat	Termen respectat

Intoleranța față de incidentele de integritate și, respectiv, sancțiunile disciplinare aplicate în legătură cu incidentele de integritate admise de către agenții publici sunt direct corelate la cultura organizațională și la cadrul legal și instituțional.

Doar un singur indicator de progres este definit pentru Acțiunea 7 și, conform informațiilor cuprinse în Raportul privind implementarea Planului anticorupție, în anul 2020 nu a fost înregistrat niciun caz cu privire la incidentele de integritate și nici aplicate sancțiuni disciplinare²⁶.

Datele chestionarului confirmă în mare măsură datele furnizate de către subdiviziunile Consiliului raional, din moment ce câte 43,5% dintre respondenți apreciază cu calificativele "mediu" și "înalt" integritatea funcționarilor publici și a aleșilor raionali, în timp ce 13% dau calificativul de "extrem de înalt"²⁷. După care, întrebați la ce nivel apreciază practicile de corupție în autoritățile și instituțiile publice raionale, 50% dintre cetățenii chestionați au conferit calificativele "extrem de scăzut" și "scăzut", 36,4% au optat pentru calificativul "mediu" și doar 13,6% – pentru "înalt"²⁸.

Tabelul 9. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.8

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
8	Asigurarea respectării accesului la informații de interes public	8.1	Persoanele responsabile de accesul la informații de interes public, desemnate în cadrul subdiviziunilor Consiliului raional	6	Realizat	Termen respectat
		8.2	Numărul de solicitări de acces la informații, transmise subdiviziunilor Consiliului raional	90		
		8.3	Numărul de refuzuri de acces la informații	0		
		8.4	Numărul de hotărâri adoptate anual de instanțele de judecată privind obligarea entității publice de a oferi informațiile solicitate	0		

²⁵ Hotărârea Guvernului nr.23/2020 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de examinare și raportare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale. Monitorul Oficial Nr.14-23 art.30

²⁶ În cadrul Interviuului realizat cu reprezentantul Consiliului raional Strășeni, s-a precizat că nu au fost înregistrate nici în anii anteriori asemenea cazuri.

²⁷ Anexa 1. Figura A.5.

²⁸ Anexa 1. Figura A.8.

Accesul la informații de interes public este reglementat de către legea-cadru *Legea privind accesul la informație nr.982/2000*²⁹ și *Legea integrității*, în timp ce APL desemnează persoane responsabile de accesul la informații, în vederea respectării legii. Conform datelor prezentate de către administrația raională, în Consiliul raional Strășeni sunt 6 persoane responsabile de accesul la informații de interes public (3 persoane – în cadrul Aparatului președintelui și câte 1 persoană – pentru fiecare Direcție inclusă în Raport).

Raportul privind implementarea Planului anticorupție conține date referitoare la patru indicatori de progres stabiliți pentru această Acțiune. Astfel, pe parcursul anului 2020 au parvenit 90 de solicitări de acces la informații, marea majoritate pe adresa Aparatului președintelui (80), după care către Direcția Asistență socială și protecția familiei (8) și Direcția Finanțe (2).

Prin urmare, se constată un număr moderat de solicitări de acces la informații, inclusiv datorită faptului că pe pagina web a Consiliului raional există multă informație de interes public, care este permanent actualizată. De asemenea, se constată o deschidere a entităților publice și subdiviziunilor vizate, care au furnizat răspunsuri la toate cererile recepționate.

Tabelul 10. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.9

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
9	Asigurarea implementării și respectării normelor de etică și deontologie	9.1	Elaborarea și implementarea Codului de etică și deontologie a autorității publice de nivelul II	2	Realizat	Termen respectat
		9.2	Numărul de instruiți și de agenți publici instruiți cu privire la normele de etică și deontologie	1/9		
		9.3	Numărul de cazuri de încălcare a normelor de etică și deontologie, sancționate disciplinar	0		

Codurile deontologice sunt o tendință proprie majorităților entităților publice sau private în lumea contemporană, instrumente care fixează normele de etică în cultura organizațională și reprezintă instrumente suplimentare de a responsabiliza funcționarii publici sau persoanele cu demnitate publică.

Conform datelor din Raportul privind implementarea Planului anticorupție, Codul de etică și deontologie a fost elaborat și aprobat în anul 2020, dar documentul de pe pagina web a fost adoptat prin Decizia nr.5/12 din 21 decembrie 2018. De asemenea, în Raport este inclus, la indicatorul ce vizează elaborarea și adoptarea Codului de etică, și Consiliul de etică din cadrul Direcției Învățământ, care funcționează în conformitate cu Codul Educației.

Nu au fost identificate planuri anuale de instruire aprobate, dar Direcția Învățământ, se menționează în continuare în Raport, a organizat pe parcursul anului 2020 o sesiune online, în cadrul căreia 9 angajați au fost instruiți cu privire la normele de etică și deontologie. Nu sunt raportate cazuri de încălcare a normelor de etică și deontologie, respectiv cazuri de sancțiuni disciplinare.

Nu a fost identificat un Cod de etică și deontologie pentru Consilierii raionali și/sau pentru reprezentanții APL I din cadrul raionului, în vederea prevenirii comportamentului reprobabil sau încălcării normelor deontologice și de către agenții publici menționați.

²⁹ *Legea privind accesul la informație nr.982/2000. Monitorul Oficial Nr.88-90 art.664.*

Tabelul 11. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.10

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
10	Consolidarea unității de audit intern în cadrul autorității publice de nivelul II	10.1	Elaborarea planului de audit intern	0	Nerealizat	Termen depășit

Consolidarea unității de audit intern este identificată în Raportul de implementare ca fiind principala nerealizare din cadrul Planului anticorupție. Astfel, se precizează că unitatea de audit intern a fost instituită conform legislației în statele de personal ale Aparatului președintelui raionului, iar în perioada de raport s-a anunțat concurs pentru această funcție vacantă, dar nu a fost depus niciun dosar. Pe pagina web a Consiliului raional este anunțat concurs repetat pentru funcție. Raportul nu conține și analiza calitativă, care să menționeze cauzele de ce nu există aplicanți pentru unitatea de auditor, dar în cadrul discuțiilor cu reprezentanții Consiliului raional s-au invocat salariile mici din sectorul public și volumul mare de lucru³⁰.

Constatare particulară, relevantă și pentru alte Acțiuni, indicatorul de progres nu este identic cu nerealizarea invocată. Indicatorul presupune elaborarea planului de audit intern, nu instituirea unității de audit intern, deși se poate prezuma că planul trebuie realizat de către viitorul auditor.

Tabelul 12. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.10¹

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
10 ¹	Asigurarea respectării regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea agenților publici în sectorul privat	10 ^{1.1}	Numărul anual de agenți publici care și-au încetat mandatul, raporturile de muncă sau de serviciu	6	Realizat	Termen respectat
		10 ^{1.2}	Numărul ofertelor de muncă sau de angajare oferite agenților publici în cadrul organizațiilor comerciale, comunicate de către agenții publici înainte de încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu	0		
		10 ^{1.3}	Numărul de contracte comerciale refuzate anual de către entitățile publice din motivul că în organizațiile comerciale activează persoane care pe parcursul ultimului an au fost agenți publici	0		

Respectarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea agenților publici în sectorul privat este stipulată în *Legea integrității* și are drept scop asigurarea funcționării entității publice în interes public și în afara conflictelor de interese³¹.

³⁰ Interviu realizat cu reprezentantul Consiliului raional, responsabil de implementarea Planului raional anticorupție, 24.02.2021.

³¹ *Legea integrității*, art.24.

Din informațiile incluse în Raportul de implementare, reiese că pe parcursul anului 2020 și-au încetat raportul de serviciu 6 agenți publici din cadrul Consiliului raional Strășeni. Nu au existat cazuri de comunicare a ofertelor de muncă/angajare oferite agenților publici în cadrul organizațiilor comerciale înainte de încetarea mandatelor/raporturilor de muncă ale acestora. La fel, nu au existat situații de refuz a contractelor comerciale de către entitățile publice din motivul că în organizațiile comerciale activează persoane care, pe parcursul ultimului an, au fost agenți publici în cadrul entităților publice.

Respectarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor este obligația agentului public, subiect al declarării averii și intereselor personale, care trebuie să comunice în scris, în termen de 3 zile lucrătoare, conducătorului entității publice în care activează sau, după caz, ANI despre toate ofertele de muncă pe care intenționează să le accepte dacă aceste locuri de muncă pot genera un conflict de interese. Drept consecință, datele prezentate de către Administrația raionului Strășeni denotă că agenții nu au comunicat despre asemenea oferte de muncă, date care sunt mai dificil de verificat.

Tabelul 13. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.10²

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
10 ²	Asigurarea managementului riscurilor de corupție	10 ^{2.1}	Registrele riscurilor, care includ și riscurile de corupție elaborate	1	Realizat parțial	Termen depășit
		10 ^{2.2}	Completarea registrului riscurilor cu riscuri de corupție după incidentele de integritate din cadrul entităților publice	0		
		10 ^{2.3}	Raportul privind implementarea măsurilor de tratare a riscurilor, elaborat anual	0		

Managementul riscurilor de corupție presupune inclusiv elaborarea și completarea registrelor riscurilor, care includ și riscurile de corupție. Legea integrității stabilește responsabilitatea pentru conducătorul entității publice și agenții publici desemnați responsabili pentru efectuarea procedurilor de furnizare a informațiilor oficiale, în funcție de competențele stabilite, să asigure accesul efectiv la registrele de informații deținute, care vor fi completate în conformitate cu legislația cu privire la registre³².

În Raportul de implementare este stipulat că nu a fost elaborat Registrul riscurilor de corupție pentru tot Consiliul raional, doar un Registru al riscurilor de corupție a fost elaborat doar de către Direcția Asistență socială și protecție a familiei³³. Totuși, pe pagina web a Consiliului raional nu sunt menționați despre existența acestui Registru, despre completarea lui și alte informații privind implementarea măsurilor de tratare a riscurilor.

Totodată, conform Raportului de implementare, nu au fost riscuri de corupție ca rezultat al incidentelor de integritate din cadrul entităților publice, iar la final de an nu a fost aprobat Raportul privind implementarea măsurilor de tratare a riscurilor.

³² Legea integrității, art. 21(3).

³³ Reprezentanții Consiliului raional susțin că un asemenea Registru generalizant este irelevant în condițiile în care există multe Registre specifice.

Prioritatea 2. Gestionarea patrimoniului public local în condiții de legalitate, transparență și eficiență

Rezultatele scontate:

1. Sistem de proceduri privind modul de gestionare a patrimoniului la nivel local – implementat;
2. Proces transparent de vânzare/ locațiune/ arendă a bunurilor patrimoniului public local – asigurat;
3. Bunurile patrimoniului public – înregistrate și evaluate conform prevederilor legislației în vigoare.

Tabelul 14. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.11

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
11	Asigurarea gestionării transparente și responsabile a patrimoniului public	11.1	Numărul bunurilor APL de nivelul II înregistrate și evaluate	5/2	Realizat	Termen respectat
		11.2	Desemnarea Direcției responsabile de administrarea și gestionarea patrimoniului APL de nivelul II	-		

Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public este reglementată de către Legea integrității și alte legi organice și acte normative, implicit *Legea privind administrarea și deetatzarea proprietății publice nr.121/2007*³⁴, *Legea privind delimitarea proprietății publice nr.29/2018*³⁵. Înregistrarea și evaluarea bunurilor imobile este una dintre problemele majore referitoare la patrimoniul public proprietatea APL în Republica Moldova, multe asemenea bunuri nu sunt luate la evidență în modul corespunzător în Registrele bunurilor imobile, inclusiv nu sunt evaluate la prețul real. Realizarea acestei acțiuni devine *apriori* mai dificilă în raionul Strășeni, din moment ce nu a fost consolidată instituția auditului intern, în timp ce legislația conferă un rol semnificativ auditului intern în gestionarea patrimoniului public.

Administrația raionului raportează că pe parcursul perioadei raportate au fost înregistrate 5 bunuri și evaluate 2. Astfel, bunurile sunt luate la evidență în baza Listei bunurilor imobile proprietate a unității administrativ-teritoriale de nivelul doi, aprobată prin Decizia Consiliului raional Strășeni nr.2/26 din 30 mai 2012, cu completările ulterioare. În Raportul de implementare se menționează, de asemenea, că Direcția Asistență socială și protecția familiei gestionează un bun imobil, în timp ce Direcția Învățământ gestionează mai multe bunuri imobile.

Nu există alte informații despre gestionarea patrimoniului public, inclusiv pe pagina web a Consiliului raional, dar conform datelor oferite de către reprezentanții Consiliului raional, în raportul de implementare sunt raportate doar bunurile înregistrate în anul 2020. De asemenea, nu există informații pe pagina web cu privire la atragerea și gestionarea asistenței externe, sunt publicate cu titlu de anunț doar câteva caiete de sarcini ale proiectului *“Enhancement of Capriana Monastery for the Promotion of the Unique Ecclesiastic Heritage by Cross-border Cooperation and Digitization”*, care nu este implementat de către Consiliul raional.

³⁴ Legea privind administrarea și deetatzarea proprietății publice nr.121/2007. 29-06-2007 în Monitorul Oficial Nr.90-93 art.401.

³⁵ Legea privind delimitarea proprietății publice nr.29/2018. 04-05-2018 în Monitorul Oficial Nr.142-148 art.279.

Tabelul 14. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.12

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
12	Asigurarea transparenței în procesul de administrare și gestionare a bunurilor patrimoniului public APL II	12.1	Numărul anunțurilor privind desfășurarea licitațiilor de vânzare/ locațiune/ arendă a bunurilor proprietate publică a APL de nivelul II publicate în termenii stabiliți conform legii, inclusiv pe pagina web a Consiliului raional	0	Realizat parțial	Termen respectat
		12.2	Numărul informațiilor cu privire la rezultatele licitațiilor privind vânzarea/ locațiunea/ arenda bunurilor proprietate publică a APL de nivelul II	0		
		12.3	Numărul dezbaterilor/ consultărilor publice pe subiecte privind gestionarea patrimoniului public organizate	0		

Conform datelor din Raportul de implementare, în perioada raportată nu au fost inițiate licitații de vânzare/ locațiune/ arendă a bunurilor proprietate publică de nivelul II. Drept consecință, nu au existat informații cu privire la licitații. Totodată, nu au fost organizate dezbateri/consultări publice pe subiecte privind gestionarea patrimoniului public, deși asemenea dezbateri tematice pot fi organizate și în afara unor licitații.

Totuși, asigurarea transparenței în procesul de administrare și gestionare înseamnă mai mult decât asigurarea transparenței în procesul de înstrăinare/închiriere prin licitație. Respectiv, dincolo de faptul că indicatorii de progres nu sunt în totalitate relevanți, nimic nu împiedică APL II să organizeze dezbateri sau consultări publice cu privire la gestionarea bunurilor din proprietate publică și în afara licitațiilor.

O *constatare particulară*, relevantă pentru conceperea viitoarelor Planuri locale anticorupție, ține de formularea exactă a acțiunilor. Denumirea acțiunii 12 (Asigurarea transparenței în procesul de administrare și gestionare a bunurilor patrimoniului public APL II) este, în fond, similară, chiar dacă nu identică, cu denumirea acțiunii 11 (Asigurarea gestionării transparente și responsabile a patrimoniului public) – indicatorii de progres fiind, totuși, diferiți. Dar, din nou, există dificultăți în aprecierea nerealizării acțiunii în funcție de indicatorii stabiliți.

Tabelul 15. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.13

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
13	Instruirea specialiștilor în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public	13.1	Numărul persoanelor instruite	0	Nerealizat	Termen depășit
		13.2	Numărul cursurilor de instruire	0		

Instruirea specialiștilor reprezintă o dimensiune esențială a demersului de gestionare a patrimoniului public, dar conform datelor din Raportul de implementare, pe parcursul anului 2020 nu au fost organizate instruirii tematice.

Prioritatea 3. Asigurarea transparenței și prevenirea corupției în procesul de planificare, desfășurare și monitorizare ale achizițiilor publice

Rezultatele scontate:

1. *Transparență și acces la informație la toate etapele procesului de achiziție publică efectuate de către APL II;*
2. *Membrii grupului de lucru pentru achiziții și specialiștii pe achiziții publice din cadrul APL – instruiți și pregătiți corespunzător;*
3. *Încălcarea măsurilor de integritate instituțională și a regimului conflictelor de interese de către membrii grupului de lucru pentru achiziții – sancționată;*
4. *Combaterea concurenței neloiale în domeniul achizițiilor publice – asigurată.*

Tabelul 16. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.14

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
14	Asigurarea transparenței în procesul de planificare, desfășurare și monitorizare a achizițiilor publice	14.1	Planul de achiziții elaborat și publicat pe pagina web a instituției	1	Realizat	Termen respectat
		14.2	Numărul anunțurilor de intenție publicate în Buletinul Achizițiilor Publice (BAP)	3		
		14.3	Rezultatele/anunțurile de atribuire, publicate pe pagina web a Consiliului raional	7		
		14.4	Rapoartele anuale și semestriale privind executarea contractelor de achiziții publice elaborate	5		
		14.5	Achizițiile efectuate conform planului de achiziții	15		
		14.6	Buget consultat înainte de aprobare elaborat	1		

Asigurarea transparenței procedurilor de achiziție publică este obligația autorităților contractante prevăzută în *Legea privind achizițiile publice nr.131/2015*³⁶ și, totodată, precondiția pentru eficiența proceselor de achiziții publice.

În conformitate cu prevederile legale și cu angajamentele stipulate în cadrul Planului local anticorupție, a fost elaborat, actualizat și publicat pe pagina web a Consiliului raional Planul de achiziții publice pentru anul 2020³⁷.

Totodată, în Raportul de implementare se menționează că 3 anunțuri de intenție au fost publicate în Buletinul Achizițiilor Publice (BAP), în timp ce rezultatele/anunțurile de atribuire au fost publicate pe pagina web a Consiliului raional. Entitatea raportoare indică 7 astfel de anunțuri de atribuire publicate, în timp ce în urma analizei paginii web au fost

³⁶ Legea privind achizițiile publice nr.131/2015. 31-07-2015 în Monitorul Oficial Nr.197-205 art.402, Cap. V.

³⁷ Planul de achiziții publice pentru anul 2020 (ultima actualizare din 01.10.2020).

http://crstraseni.md/media/files/files/planul_procedurilor_de_achizi_ii_publice_pentru_anul_2020_actualizat_2_5896834.pdf.

identificate 9 asemenea anunțuri de atribuire, ultimul – în data de 4 decembrie 2020³⁸. Nu sunt date despre publicarea anunțurilor de intenție în mass-media locală și în presa electronică sau rețelele sociale.

Entitatea raportoare menționează elaborarea și publicarea a 5 Rapoarte anuale și semestriale privind executarea contractelor de achiziții publice, în timp ce analiza paginii web a Consiliului raional confirmă respectarea indicatorului³⁹. De asemenea, sunt raportate 15 achiziții efectuate conform planului de achiziții, inclusiv cele de valoare mică. În cele din urmă, este raportat că a fost supus consultărilor și aprobat Bugetul.

Tabelul 17. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.15

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
15	Reglementarea internă a procesului de achiziții publice	15.1	Respectarea Regulamentului de activitate a grupului de lucru pentru achiziții publice	1	Realizat	Termen respectat

Reglementarea internă a procesului de achiziții publice se referă, în mod special, la reglementarea activității grupurilor de lucru, stabilită prin adoptarea de regulamente de ordine internă de funcționare a acestor grupuri. Administrația raională Strășeni a informat că are elaborat un Regulament de activitate a grupurilor de lucru pentru achiziții publice, după care menționează în Raportul de implementare că pe parcursul anului 2020 nu au fost încălcări ale regulamentului de activitate a grupului de lucru pentru achiziții publice.

Totuși, Regulamentul de activitate a grupurilor de lucru pentru achiziții publice sau oricare dispoziție/ordin relevant emis de către președintele raionului nu pot fi găsite și accesate pe pagina web a Consiliului raional⁴⁰.

Tabelul 18. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.16

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
16	Consolidarea procesului de monitorizare a executării contractelor	16.1	Desemnarea Direcției de monitorizare a procesului de executare a contractelor de achiziții	1	Realizat	Termen respectat

Monitorizarea executării contractelor de achiziții publice este definitorie pentru eficiența achizițiilor publice, în timp ce consolidarea monitorizării devine Acțiune distinctă a Planului local anticorupție. În conformitate cu Legea privind achizițiile publice, responsabilitatea de monitorizare îi revine grupului de lucru⁴¹, care are sarcina de a verifica cum sunt executate contractele, dacă sunt realizate obligațiile asumate de operatorul economic, motivele de neexecutare a acestora.

Conform Raportului de implementare, în cadrul Consiliului raional Strășeni, Direcția Economie, construcții și politici investiționale este desemnată ca fiind responsabilă de monitorizarea procesului de executare a contractelor de achiziții publice.

³⁸ Pentru detalii vezi: <http://crstraseni.md/index.php?pag=news&id=872&l=ro>.

³⁹ Pentru detalii vezi: <http://www.crstraseni.md/index.php?pag=news&id=853&l=ro>.

⁴⁰ Reprezentanții Consiliului raional au declarat în cadrul interviului realizat, că este în elaborare noul Regulament, în conformitate cu noul Regulament privind activitatea Grupului de lucru în domeniul achizițiilor publice.

⁴¹ Legea privind achizițiile publice nr.131/2015. 31-07-2015 în Monitorul Oficial Nr.197-205 art.402, art.15.1(i).

Tabelul 19. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.17

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
17	Atragerea în componența grupului de lucru pentru achiziții a reprezentanților societății civile	17.1	Numărul solicitărilor de includere în componența grupului de lucru pentru achiziții din partea societății civile	0	Realizat parțial	Termen respectat
		17.2	Numărul reprezentanților societății civile incluși în componența grupului de lucru pentru achiziții	0		
		17.3	Numărul procedurilor de achiziție la care au participat reprezentanții societății civile în calitate de membri ai grupului de lucru pentru achiziții	0		

Legea privind achizițiile publice și Legea integrității stipulează expres că autoritatea contractantă *include obligatoriu* în componența grupului de lucru *reprezentanți ai societății civile în cazul în care a fost depusă o cerere scrisă în acest sens cu două zile până la data limită de depunere a ofertelor* [evidențierea autorului]⁴².

La elaborarea Planului local anticorupție, raionul Strășeni, indicatorii de progres au fost definiți în strictă conformitate cu cadrul legal existent. După care, în Raportul de implementare, Direcția Economie, construcții și politici investiționale raportează că nu au fost cereri parvenite de la societatea civilă, fapt ce se confirmă prin registrul de evidență a cererilor și, respectiv, societatea civilă nu a fost inclusă în componența niciunui grup de lucru.

Doar că există o necorelare dintre Acțiune și indicatorii de progres. Atragerea societății civile, cum este formulată Acțiunea, nu este sinonimă cu includerea sau acceptarea societății civile. Atragerea societății civile, care în opinia autorilor, este o sarcină mai indicată pentru un Plan anticorupție decât simpla includere/acceptare, presupune măsuri proactive de stimulare a participării organizațiilor societății civile în grupurile de lucru. Societatea civilă poate fi descurajată să participe în grupurile de lucru sau aceasta nu dorește să fie parte a unor procese pe care nu le poate influența. Nu sunt indicate măsuri și acțiuni de atragere a societății civile în grupurile de lucru, în conformitate cu Acțiunea.

O *constatare particulară*, relevantă și pentru alte acțiuni, este necorelarea dintre Acțiune și indicatorii de progres.

Tabelul 20. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.18

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
18	Asigurarea respectării regulilor de evitare a conflictelor de interese pe parcursul aplicării procedurii de atribuire a contractului de achiziții	18.1	Informarea membrilor grupului de lucru pentru achiziții privind regulile de evitare a conflictelor de interese	7	Realizat	Termen respectat
		18.2	Declarațiile de confidențialitate și imparțialitate semnate de către fiecare membru al grupului de lucru la fiecare procedură de achiziție publică	150		
		18.3	Numărul de încălcări constatate/măsurile întreprinse în vederea înlăturării încălcărilor constatate	0		

⁴² Legea privind achizițiile publice nr.131/2015. 31-07-2015 în Monitorul Oficial Nr.197-205 art.402, art.14.5-8; Legea integrității, art.22.3(b,c,d).

Pe parcursul aplicării procedurii de atribuire a contractului de achiziții publice, autoritatea contractantă, în mod particular Consiliul raional Strășeni, are obligația de a lua toate măsurile necesare pentru a evita situațiile de natură să determine apariția unui conflict de interese și/sau denaturarea concurenței⁴³.

Direcția Economie, construcții și politici investiționale raportează că toți membrii grupului de lucru au fost informați despre regulile de evitare a conflictelor de interese, indicând 7 sesiuni de instruire/informare organizate. Totodată, sunt raportate 150 de declarații de confidențialitate și imparțialitate, semnate de către fiecare membru al grupului de lucru la fiecare procedură de achiziție publică.

În conformitate cu datele din Raportul de implementare, nu sunt raportate careva încălcări constatate cu referire la confidențialitate, imparțialitate și conflictele de interese. De asemenea, remarcăm lipsa oricăror date privind conflictele de interese pe pagina web a Consiliului raional, în rapoartele instituțiilor specializate sau în mass-media.

Tabelul 21. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.19

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
19	Prevenirea concurenței neloiale în achizițiile publice	19.1	Numărul mediu de operatori economici participanți la o procedură de achiziție publică	3	Realizat	Termen respectat
		19.2	Numărul procedurilor anulate din lipsa concurenței/ofertelor	5		
		19.3	Numărul contestațiilor depuse privind procedurile de achiziție desfășurate de APL de nivelul II	1		
		19.4	Numărul de încălcări constatate/măsurile întreprinse în vederea înlăturării încălcărilor constatate	0		

De rând cu evitarea situațiilor de natură să determine apariția unui conflict de interese, pe parcursul aplicării procedurii de atribuire a contractului de achiziții publice, autoritatea contractantă, în mod particular Consiliul raional Strășeni, are obligația de a lua toate măsurile necesare pentru a evita situațiile de natură să determine denaturarea concurenței⁴⁴.

Direcția Economie, construcții și politici investiționale raportează că pe parcursul anului 2020 au fost organizate și desfășurate 23 proceduri de achiziții publice, în strictă conformitate cu Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice.

În acest context, este raportat că numărul mediu de operatori economici participanți la o procedură de achiziție publică este 3; numărul procedurilor anulate din lipsa concurenței/ofertelor – 5. De asemenea, este menționată 1 contestație depusă privind procedurile de achiziție desfășurate de către Consiliul raional și 0 încălcări constatate.

Pe pagina web a Consiliului raional nu există informații despre contestația depusă privind procedurile de achiziție desfășurate. Conform datelor Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor (ANSC), există o Decizie prin care se anulează procedura de achiziție publică nr. MD-1597069397881 din 31.08.2020 privind achiziționarea lucrărilor „Construcția acoperișului la Gimnaziul „Mihai Viteazu” din mun. Strășeni”, inițiată de către

⁴³ Legea privind achizițiile publice nr.131/2015. 31-07-2015 în Monitorul Oficial Nr.197-205 art.402, art.79.1.

⁴⁴ Idem.

Aparatul președintelui raionului Strășeni. Totodată, anularea este urmare a constatării unei erori de ordin tehnic în partea dispozitivă a textului Deciziei nr. 03D-807-20 din 03.11.2020⁴⁵.

Tabelul 22. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.20

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
20	Instruirea specialiștilor în achiziții publice, a membrilor grupului de lucru pe achiziții din cadrul APL de nivelul II în cadrul Academiei de Administrare Publică, Agenției Achiziții Publice	20.1	Numărul specialiștilor, membrilor grupului de lucru pe achiziții instruiți	0	Nerealizat	Termen nerespectat
		20.2	Numărul instruirilor de care a beneficiat fiecare specialist în achiziții publice și membru al grupului de lucru	0		

Instruirea specialiștilor și a membrilor grupurilor de lucru contribuie la buna gestionare a procesului de achiziții publice, implicit la eficientizarea achizițiilor publice. Totuși, conform Raportului de implementare, în anul 2020 nu au fost organizate instruirii. Nu există explicații de ce acestea nu au fost organizate.

O constatare particulară, legată și de Acțiunea 18, ține de incoerența indicatorilor de progres în cele două acțiuni. Or, la Acțiunea 18 sunt raportate 7 sesiuni de informare a grupurilor de lucru cu privire la evitarea conflictelor de interese, iar diferența dintre informare și instruire este dificil de realizat în lipsa analizei calitative. În vederea omogenizării acțiunilor și indicatorilor de progres, mai indicat ar fi ca informările/instruirile tematice, în mod particular cu privire la achizițiile publice, să se conțină într-o singură Acțiune.

⁴⁵ Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor. Decizie Nr. 03D-807-20/R Data: 04.11.2020 privind rectificarea Deciziei nr. 03D-807-20 din 03.11.2020.

Prioritatea 4. Sporirea calității serviciilor publice printr-un management eficient al resurselor umane

Rezultatele scontate:

1. *Proces de recrutare, selectare, angajare și promovare a personalului în funcții publice, organizat cu respectarea principiilor de transparență și integritate – asigurat;*
2. *Agenții publici din cadrul APL și aleșii locali – instruiți;*
3. *Mecanism de evaluare de către cetățeni a calității serviciilor publice prestate – implementat și aplicat periodic.*

Tabelul 23. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.21

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
21	Asigurarea angajării și promovării agenților publici pe bază de merit	21.1	Numărul de agenți publici angajați prin concurs, transfer sau promovare	2	Realizat	Termen respectat
		21.2	Numărul de anunțuri privind lansarea concursurilor de ocupare a funcțiilor publice, publicate pe pagina web a Consiliului raional, panou informativ	6		
		21.3	Numărul de contestații depuse împotriva rezultatelor concursurilor organizate	0		

Regimul general al funcției publice, implicit asigurarea realizării unui serviciu public stabil, profesionist, imparțial, transparent și eficient în interesul societății și al statului este reglementat de către *Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr.158/2008* și alte legi organice și acte normative conexe, implicit Hotărârea Guvernului nr.201/2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii 158/2008⁴⁶. De asemenea, există angajamente internaționale ale Republicii Moldova care vizează eficientizarea serviciului public, în mod particular angajamentele în materie de reformă internă, stipulate în Acordul de Asociere UE-RM, și anume: "continuarea reformei administrației publice și crearea unui corp al funcționarilor publici responsabil, eficient, transparent și profesionist"⁴⁷.

Asigurarea angajării și promovării agenților publici pe bază de merit este prima etapă a unui asemenea demers și este stipulată în *Legea nr.158/2008*, în care scrie că: "Concursul pentru ocuparea funcției publice vacante sau temporar vacante are la bază principiile competiției deschise, transparenței, competenței și meritelor profesionale, precum și principiul egalității accesului la funcțiile publice pentru fiecare cetățean"⁴⁸.

Conform Raportului de implementare, în anul 2020, au fost lansate 6 concursuri de angajare (3 – pentru Aparatul președintelui raionului, 2 – pentru Direcția Finanțe și 1

⁴⁶ Hotărârea Guvernului nr.201/2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii 158/2008. 17.03.2009 în Monitorul Oficial Nr.55-56 art Nr : 249.

⁴⁷ Acord de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, 2014. art.4(d).

⁴⁸ Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr.158/2008. 23-12-2008 în Monitorul Oficial Nr.230-232 art.840. Art.29(1).

concurs de angajare – în Direcția Asistență socială și protecția familiei), 2 agenți publici au fost angajați prin transfer și nu a fost depusă nicio contestație împotriva rezultatelor concursurilor organizate.

Analiza paginii web a Consiliului raional confirmă datele existente în Raportul de implementare cu privire la publicarea regulată a funcțiilor vacante și a anunțurilor cu privire la lansarea concursurilor de angajare, cu prelungirea termenelor de concurs sau publicarea Proceselor-verbale ale ședințelor Comisiilor de concurs cu rezultatele funcțiilor ocupate⁴⁹.

Nu au fost utilizate alte platforme de promovare a anunțurilor, cel puțin lipsesc datele cu privire la anunțurile publicate în mass-media locală sau mediul online. Totodată, nu există analize calitative ale factorilor care nu permit angajarea persoanelor potrivite pentru diferite funcții vacante la care se anunță concursuri repetate, cum este cazul auditorului intern.

Tabelul 24. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.22

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
22	Asigurarea condițiilor și încurajarea participării în cadrul instruirilor, programelor de dezvoltare profesională pentru agenții publici și aleșii locali (domeniul de specialitate, integritate anticorupție)	22.1	Numărul agenților publici și aleșilor locali care au beneficiat de programe de dezvoltare profesională	22	Realizat	Termen respectat

Dezvoltarea profesională continuă este precondiția realizării performanțelor într-o lume în schimbare a secolului XXI, dovadă fiind conceperea unui Regulament cu privire la dezvoltarea profesională continuă a funcționarilor publici, Anexa 10 a Hotărârii Guvernului nr.201/2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii 158/2008, în timp ce diferite programe și instruiți oferă această oportunitate și pentru agenții publici din cadrul APL.

Conform Raportului de implementare, pe parcursul anului de raportare, 22 de agenți publici au beneficiat de cursuri de instruire și programe de dezvoltare profesională (5 au fost delegați la cursuri de formare profesională din cadrul Aparatului președintelui raionului și alți 17 agenți de la trei subdiviziuni au participat la cursuri de instruire și programe de dezvoltare profesională online).

Pe pagina web a Consiliului raional există informații cu privire la două sesiuni de instruire⁵⁰ și o sesiune tematică⁵¹ organizate pe parcursul anului 2020. Este dificil de verificat datele cu privire la delegații la cursurile de formare profesională, inclusiv pentru că AAP, unde de regulă, sunt delegați pentru cursurile de perfecționare funcționarii publici, nu oferă publice informații detaliate structurate pentru fiecare raion.

⁴⁹ Pentru detalii vezi: <http://www.crstraseni.md/index.php?pag=news&id=678&l=ro>.

⁵⁰ Seminar de instruire pentru secretarii consiliilor locale din raion, accesibil: <http://crstraseni.md/index.php?pag=news&id=768&rid=3546&l=ro>; sesiunea de instruire cu tema „Transparența la luarea deciziilor și participarea cetățenilor”, organizată de Cancelaria de Stat a Republicii Moldova în cooperare cu Asociația Europeană pentru Democrație Locală (ALDA) pentru autoritățile publice locale, accesibilă la: <http://crstraseni.md/index.php?pag=news&id=768&rid=3880&l=ro>.

⁵¹ Sesiune tematică organizată de Cancelaria de Stat a Republicii Moldova pentru aleșii locali și funcționarii publici din autoritățile administrației publice locale de ambele niveluri. <http://crstraseni.md/index.php?pag=news&id=768&rid=3526&l=ro>.

O *constatare generală*, relevantă pentru acțiuni și indicatori care conțin instruiți, ține de incoerența datelor cu privire la instruiți, informări și cursuri de dezvoltare profesională. Există mai multe acțiuni care se referă la instruirea și dezvoltarea profesională ca demers general, cum este cazul Acțiunii 22, există acțiuni care se referă în mod explicit la instruirile sectoriale specializate, cum sunt Acțiunile 13 sau 20, există indicatori de progres privind instruirile care se conțin în acțiuni mai complexe, cum este cazul indicatorului 2 – numărul de instruiți și de agenți publici instruiți cu privire la normele de etică și deontologie – din Acțiunea 9. În acest context, devine dificil de cuantificat toate aceste instruiți sau de delimitat, atât pentru entitatea raportoare, cât și pentru evaluările externe. Pentru Planurile și acțiunile ulterioare este recomandabil să fie instruirile o prioritate/acțiune separată și/sau să fie stabilite criterii exacte de cuantificare a acestor instruiți.

Tabelul 25. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.23

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
23	Evaluarea performanțelor funcționarilor publici	23.1	Numărul evaluărilor efectuate	20	Realizat	Termen respectat
		23.2	Numărul funcționarilor supuși evaluării	52		

Regimul general al funcției publice, definit prin Legea nr.158/2008, conține prevederi legate de evaluarea performanțelor funcționarilor publici. De asemenea, Anexa 8 din Hotărârea Guvernului nr.201/2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii 158/2008 detaliază mecanismul de evaluare a performanțelor funcționarului public. De asemenea, mai multe Decizii ale Consiliului raional, Dispoziții ale Președintelui raionului sau ordine ale șefilor de subdiviziuni transpun prevederile cadrului legal național⁵².

Conform datelor administrației Consiliului raional, în anul 2020 au fost efectuate 20 de evaluări, în cadrul cărora 52 de funcționari au fost supuși evaluării.

Nu există date publice cu privire la conținutul și rezultatele evaluării. Cadrul legal și normativ existent nu conține prevederi referitoare la publicarea rezultatelor evaluării sau calificativelor obținute de către agenții publici evaluați. Astfel, evaluatorul, în comun cu funcționarul public, identifică necesitățile de dezvoltare profesională a acestuia, subdiviziunea resurse umane analizează și sistematizează informațiile cu privire la necesitățile de dezvoltare profesională, informații care sunt utilizate la elaborarea planului anual de dezvoltare profesională a funcționarilor publici din cadrul entității publice respective⁵³.

Deși cadrul legal nu obligă publicarea rezultatelor evaluării, publicarea anuală a calificativelor pe care le obțin agenții publici din cadrul Consiliului raional ar motiva suplimentar depunătorii declarațiilor de avere și interese personale, precum și ar crește în continuare încrederea între APL II din Strășeni și cetățenii raionului. Deocamdată, aproximativ 68% dintre cetățenii chestionați apreciază cu calificative "înalț" și "foarte înalț" capacitățile/ profesionalismul/ cunoștințele funcționarilor publici și aleșilor raionali⁵⁴.

⁵² Raportul de implementare.

⁵³ Hotărârea Guvernului nr.201/2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii 158/2008. 17.03.2009 în Monitorul Oficial Nr.55-56 art Nr : 249. Anexa 8.

⁵⁴ Anexa 1. Figura A.6.

Prioritatea 5. Îmbunătățirea comunicării cu cetățenii și transparenței activității APL-urilor

Rezultatele scontate:

1. *Proces decizional transparent și participativ asigurat;*
2. *Accesul la informație și comunicarea cu publicul (mass-media, societatea civilă, cetățenii) îmbunătățite;*
3. *Pagini web elaborate și funcționale, care oferă acces la informații complete, exacte și în timp util;*
4. *Rapoarte de transparență anuale elaborate și publicate.*

Tabelul 26. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.24

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
24	Actualizarea paginii web prin plasarea informațiilor exacte, complete și în timp util	24.1	Pagină web actualizată permanent cu informații	-	Realizat	Termen respectat
		24.2	<i>Pagina web dispune de:</i> - compartimente privind transparența decizională; consultări publice, achiziții publice; - programul de lucru al APL de nivelul II cu indicarea zilelor și orelor de audiență a funcționarilor responsabili de furnizarea informațiilor, documentelor oficiale; - date despre Consiliul raional, aleșii locali (nume, date de contact); - adrese electronice	-		
		24.3	Proiectele de decizie, materialele aferente, date despre organizarea sedintelor publice	114		

Actualizarea paginii web a Consiliului raional este unul dintre instrumentele de bază prin care pot fi asigurate transparența decizională și comunicarea cu cetățenii. Conform Raportului de implementare, pagina web a Consiliului raional Strășeni este permanent actualizată cu informații, inclusiv proiectele de decizie și organizarea ședințelor ordinare și extraordinare. Astfel, pagina oficială dispune de:

- compartimente privind transparența decizională; consultări publice, achiziții publice;
- programul de lucru al APL de nivelul II cu indicarea zilelor și orelor de audiență a funcționarilor responsabili de furnizarea informațiilor, documentelor oficiale;
- date despre Consiliul raional, aleșii locali (nume, date de contact);
- adrese electronice.

Analiza paginii web confirmă, în linii mari, aceste date. Pagina web, indicată în rapoartele naționale ca fiind sursa de comunicare utilizată cel mai frecvent de către APL și părțile interesate, este una destul de informativă în cazul Consiliului raional Strășeni⁵⁵.

Totuși, mai relevant pentru evaluarea implementării Planurilor locale anticorupție, pe pagina web nu există toate informațiile referitoare la combaterea corupției și integritate. Nu pot fi accesate pe pagina web registre care se conțin în acest Plan și care pot fi făcute publice (cum este cazul Registrului cadourilor), proceduri, regulamente, statistici etc. Alte informații relevante, cum este cazul Rapoartelor semestriale și/sau anuale de implementare a Planului local anticorupție, sunt plasate împreună cu alte note și rapoarte.

Tabelul 27. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.25

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
25	Organizarea și publicarea informațiilor privind ședințele/consultările publice pentru proiecte de decizie	25.1	Numărul anunțurilor privind ședințele consiliului raional/consultările publice ce urmează a fi organizate/ dezbateri publice	116	Realizat	Termen respectat
		25.2	Numărul dezbaterilor publice organizate	1		
		25.3	Numărul participanților la dezbaterile publice	20		
		25.4	Numărul recomandărilor la proiectele de decizii primite din partea participanților	5		
		25.5	Numărul recomandărilor acceptate	3		
		25.6	Sinteza recomandărilor proiectelor de decizie consultate, publicată pe pagina web Consiliului raional	2		

Cadrul legal existent, în mod particular *Legea privind administrația publică locală nr.436/2006*, definește modalitățile de convocare a Consiliului raional, implicit regulile de transparență: "Convocarea consiliului raional se face, prin dispoziție a președintelui raionului, cu cel puțin 10 zile înaintea ședințelor ordinare și cu cel puțin 3 zile înaintea celor extraordinare. În temeiul dispoziției, fiecărui consilier i se expediază o înștiințare, în care se indică ordinea de zi, data, ora și locul desfășurării ședinței"⁵⁶.

Legea privind transparența în procesul decizional nr.239/2018 stipulează că entitățile publice, inclusiv APL II, au obligația de a organiza consultări publice pentru proiectele de decizii, cu plasarea anunțului privind organizarea consultărilor publice pe pagina web, însoțit de proiectul deciziei și materialele aferente acestuia. Anunțul privind organizarea consultărilor publice și materialele aferente sunt făcute publice cu cel puțin 15 zile lucrătoare înainte de definitivarea proiectului de decizie, iar termenul de prezentare a recomandărilor asupra proiectelor de decizii va constitui cel puțin 10 zile lucrătoare de la data mediatizării anunțului privind organizarea consultărilor publice⁵⁷.

⁵⁵ Pagina oficială a Consiliului raional (www.crstraseni.md) a fost calificată ca una din cele mai bune pagini din autoritățile publice locale de nivelul doi în anul 2018. Raportul PromoLex – Monitorizarea transparenței activității administrației publice locale de nivelul II și a UTA Găgăuzia. Pentru detalii, vezi Raportul integral: https://promolex.md/wp-content/uploads/2019/06/Raport_APL_sem.II_19.06.2019.pdf.

⁵⁶ Legea privind administrația publică locală nr.436/2006. 09-03-2007 în Monitorul Oficial Nr.32-35 art.116. art.45(3).

⁵⁷ Legea privind transparența în procesul decizional nr.239/2018. 05.12.2008 în Monitorul Oficial Nr.215-217 art. Nr : 798, art.8-12.

Conform datelor din Raportul de implementare, pentru perioada de raportare au fost publicate 3 anunțuri privind convocarea ședințelor ordinare, 5 anunțuri de convocare în ședință extraordinară și 108 anunțuri privind consultarea publică a proiectelor de decizii. Analiza paginii web confirmă în totalitate informația privind ședințele Consiliului raional, organizate în conformitate cu cadrul legal existent⁵⁸. Doar că punerea laolaltă a anunțurilor de convocare a ședințelor și a celor 108 proiecte de decizii din cadrul ședințelor respective poate crea confuzii. Proiectele de decizii pot fi accesate pe pagina oficială a Consiliului raional Strășeni: www.crstraseni.md, la compartimentul „Transparența decizională”: „Proiecte de decizii” și „Consultări publice ale proiectelor”.

De asemenea, în Raportul de implementare este menționată 1 dezbatere publică organizată⁵⁹, în timp ce pagina web conține informații cu referire la această dezbatere publică organizată în data de 25 noiembrie 2020⁶⁰. Sunt menționate 3 recomandări acceptate, urmare a dezbaterilor publice, după care în Raportul anual privind transparența în procesul decizional sunt menționate 4 recomandări acceptate în cadrul ședințelor consultative⁶¹. Totuși, nu este clar din acest Raport sau din discuțiile cu reprezentanții Consiliului raional cine sunt acele „alte părți interesate” de la care au parvenit recomandările.

Tabelul 28. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.26

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
26	Asigurarea respectării transparenței în procesul decizional	26.1	Raportul anual privind transparența în procesul decizional publicate pe paginile web ale Consiliului raional	1	Realizat	Termen respectat

Asigurarea respectării transparenței în procesul decizional este reglementată, în special, prin *Legea privind transparența în procesul decizional nr.239/2018*, invocată deja în secțiunea anterioară. Una dintre obligațiile entităților publice stipulate în lege constituie Rapoartele privind transparența în procesul decizional, elaborate anual și aduse la cunoștința publicului nu mai târziu de sfârșitul trimestrului I al anului imediat următor anului de referință.

Consiliul raional Strășeni are elaborat și publicat pe pagina web Raportul anual privind transparența în procesul decizional. Documentul este elaborat în conformitate cu prevederile cadrului legal existent și conține: numărul deciziilor adoptate; numărul total al recomandărilor recepționate; numărul întrunirilor consultative; numărul cazurilor în care acțiunile sau deciziile autorității publice au fost contestate pentru nerespectarea prezentei legi și sancțiunile aplicate pentru încălcarea legii⁶².

Demn de menționat în acest context, că Consiliul raional Strășeni a fost desemnat pentru trei ani consecutivi cea mai transparentă APL II din Republica Moldova, în cadrul *Evaluării*

⁵⁸ Pentru detalii: Date cu privire la Anunțuri: <http://crstraseni.md/index.php?pag=news&id=769&l=ro>; Date cu privire la Decizii: <http://crstraseni.md/index.php?pag=news&id=786&l=ro>.

⁵⁹ Reprezentanții Consiliului raional au declarat în cadrul interviului despre organizarea mai multor dezbateri publice, care nu pot fi deocamdată probate prin informațiile făcute publice și publicate pe pagina web a Consiliului raional.

⁶⁰ Pentru detalii, vezi: <http://crstraseni.md/index.php?pag=news&id=769&rid=3981&l=ro>

⁶¹ Raportul anual privind transparența în procesul decizional. http://www.crstraseni.md/media/files/files/raport_privind_transpare_a_decizional_2020_1126570.pdf.

⁶² Raportul anual privind transparența în procesul decizional. http://www.crstraseni.md/media/files/files/raport_privind_transpare_a_decizional_2020_1126570.pdf.

transparenței autorităților publice locale și autorităților publice raionale, realizate de către Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”. În cadrul ultimului Raport elaborat, raionul Strășeni a obținut cel mai mare număr de puncte și un scor de 78% (categoria „A”) ⁶³.

Datele chestionării susțin, în mare măsură, evaluările realizate de către societatea civilă, din moment ce 87% dintre respondenți susțin că pe parcursul anului 2020, transparența și accesul la informații publice au crescut sau au crescut semnificativ ⁶⁴. Datele ulterioare de precizare, care se regăsesc în răspunsurile la întrebarea nr. 18, confirmă în mare măsură cifrele cu privire la transparență și accesul la informații de interes public, implicit informații cu privire la riscul de corupție din cadrul administrației publice ⁶⁵.

Tabelul 29. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.27

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
27	Plasarea informației privind etapele, modalitatea, procedura și monitorizarea obținerii ajutorului social și/sau material	27.1	Numărul informațiilor publicate	1	Nerealizat	Termen depășit
		27.2	Elaborarea și publicarea Raportului anual de monitorizare	0		

Printre competențele APL II sunt administrarea unităților de asistență socială de interes raional, dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale comunitare pentru categoriile social-vulnerabile, monitorizarea calității serviciilor sociale ⁶⁶. Informarea cetățenilor cu privire la obținerea ajutorului social și/sau material este parte a acestei politici, de care sunt responsabile consiliile și administrațiile raionale.

Conform Raportului de implementare, pentru anul de raportare a fost publicată o singură informație pe pagina web a Consiliului raional cu privire la etapele, modalitatea și procedura de depunere a cererii de ajutor social. Analiza paginii web infirmă datele prezentate. Linkul, care este inclus în Raportul de implementare, trimite la un anunț din 05.02.2018 ⁶⁷, în timp ce la aceeași secțiune ”Informații utile”, în anul 2020, apare doar un anunț publicat la data de 10.01.2020, care se referă la Serviciile prestate de Direcția Asistență socială și protecție a familiei în anul 2019 ⁶⁸. Totodată, conform datelor de la administrația raională, deocamdată nu a fost elaborat Raportul anual de monitorizare.

⁶³ Pîrvan V. *Raport de monitorizare: Transparența autorităților administrației publice locale din Republica Moldova în anul 2019*. Chișinău: IDIS, 2020.

⁶⁴ Anexa 1. Figura A.7.

⁶⁵ Anexa 1. Figura A.18.

⁶⁶ *Legea privind administrația publică locală nr.436/2006. 09-03-2007 în Monitorul Oficial Nr.32-35 art.116. art.43.*

⁶⁷ Pentru detalii vezi: <http://crstraseni.md/index.php?pag=news&id=857&rid=2423&l=ro>

⁶⁸ Pentru detalii vezi: <http://crstraseni.md/index.php?pag=news&id=857&rid=3597&l=ro>.

III. Constatări și concluzii de bază ale monitorizării alternative

Constatări și concluzii cantitative

1. Rezultatele monitorizării implementării acțiunilor prevăzute în Planul local anticorupție al raionului Strășeni, efectuate în baza metodologiei prestabilite și informațiilor raportate de către Consiliul raional Strășeni, atestă că 22 acțiuni sunt realizate (76%), 3 acțiuni sunt parțial realizate (10%) și 4 acțiuni nu sunt realizate (14%).
2. Referitor la monitorizarea respectării termenelor de implementare a acțiunilor prevăzute în Planul local anticorupție al raionului Strășeni, rezultatele denotă că 24 dintre acțiuni (83%) au termenul de implementare respectat, în timp ce 5 acțiuni (17%) au termenul de respectare depășit.
3. În baza datelor sintetizate și prezentate în tabelele de mai jos, constatăm că progresul privind implementarea Planului local anticorupție al raionului Strășeni este unul înalt.

Figura 1. Implementarea acțiunilor

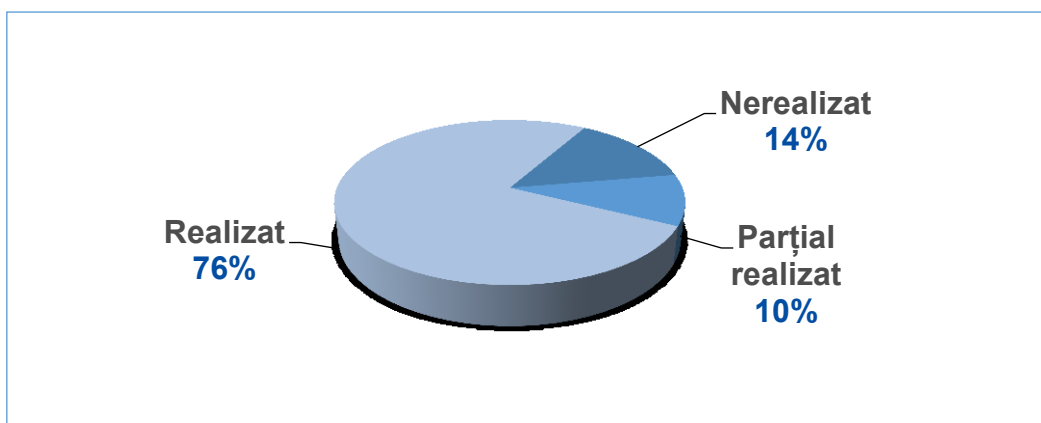
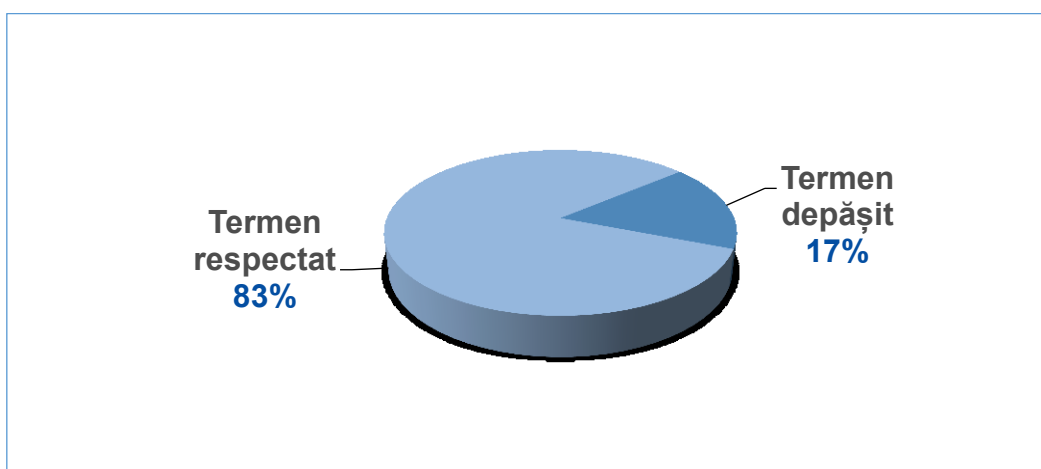

Figura 2. Respectarea termenelor

Constatări și concluzii generale

1. **Conceperea.** Planul local (raional) anticorupție al raionului Strășeni, elaborat în conformitate cu modelul Planului anticorupție în domeniul administrării publice locale pentru anii 2018-2020, este un document bine structurat în baza celor 5 priorități, dar conține câteva lacune și deficiențe de ordin conceptual și metodologic.

- **Sub aspect conceptual.** Eficiența Planurilor raionale anticorupție este redusă fără implicarea și includerea responsabilităților în materie de integritate pentru APL I, comparabile cu cele pentru APL II. Deși extinderea planificării strategice în domeniul anticorupție și integrității asupra orașelor/municipiilor și satelor/comunelor este un demers mult mai dificil, care trebuie realizat etapizat și (în cazul satelor/comunelor) cu mai puține acțiuni, fără focusarea și asupra APL I asigurarea integrității la nivel local nu poate fi completă și sustenabilă.

Totodată, Planul local anticorupție face Consiliul raional parțial responsabil de activități care sunt de competența instituțiilor anticorupție specializate, în mod particular de competența ANI.

- **Sub aspect metodologic.** Există incoerențe între Priorități – Acțiuni – Indicatori de progres. Sunt priorități care conțin acțiuni formulate diferit, dar care în fond, reprezintă aceleași demersuri, după cum sunt Indicatori de progres care nu sunt relevanți pentru acțiuni sau *a priori* nu sunt de competența APL II. Nu sunt definiți indicatori de impact pentru prioritățile și acțiunile din Planul anticorupție.

Incoerențele metodologice fac dificilă nu doar autoevaluarea, dar în mod special procesul de evaluare alternativă, inclusiv deoarece calificativele stabilite privind gradul de realizare a acțiunilor sunt dificil de conferit. Sunt multe cazuri când indicatorii de progres nu sunt relevanți pentru acțiuni sau când o acțiune are stabiliți indicatori multipli și diferiți după natura lor, care sunt realizați, parțial realizați sau nerealizați. De asemenea, nu sunt suficient de relevante calificativele pentru termenele de realizare a acțiunilor, inclusiv pentru faptul că sunt multe acțiuni cu termen permanent de implementare, în timp ce calificarea "Acțiune în desfășurare" indică mai curând că este "Parțial realizată", mai ales când s-a încheiat perioada de implementare a Planului local anticorupție.

2. **Informarea.** Planul raional anticorupție este plasat pe pagina web a Consiliului raional Strășeni, iar publicul larg este relativ bine informat despre existența și prevederile acestuia. Astfel, conform datelor chestionării realizate în procesul de evaluare, aproximativ 83% dintre respondenți au declarat că cunosc despre existența Planului raional anticorupție, implicit de acțiunile cuprinse în document. De asemenea, sunt publicate Rapoartele semestriale și anuale privind implementarea Planului anticorupție, în timp ce o serie de acțiuni și indicatori care se conțin în documentele menționate supra devin tot mai mediatizate în Republica Moldova. Dar, mai există multă altă informație indicată în politica locală anticorupție, cum este cazul multor Registre relevante, care nu este făcută publică.

3. **Implementarea.** Consiliul raional Strășeni, implicit subdiviziunile și agenții publici direct responsabili, sunt angajați în procesul de implementare a Planului local anticorupție și a Acțiunilor conexe. Entitatea publică încheie perioada de implementare 2018-2020 pe o notă pozitivă, reușind să instituie sau să ajusteze cea mai mare parte din actele normative interne și noile instrumente anticorupție ce se conțin în "pachetul de integritate". În conformitate cu metodologia evaluării, 76%

dintre acțiunile stabilite în Plan sunt realizate și 10% sunt parțial realizate. Totuși, mai există câteva nerealizări ale Planului anticorupție, cauzate inclusiv de responsabilitățile suplimentare pe care politica anticorupție le impune agenților publici din Consiliul raional. Cadrul legal existent și Planul local anticorupție stabilesc un număr mare de registre în evidența entităților publice, fapt ce creează dificultăți și eforturi suplimentare, confuzii pentru autoritățile publice responsabile, dar și pentru subiecții declarării. Nu există unitate de personal instituită pentru gestionarea și publicarea tuturor registrelor, drept pentru care de multe ori registrele respective au devenit o formalitate birocratică. Mai important, combaterea corupției și asigurarea integrității este un demers pe termen lung, care nu poate fi limitat la trei ani de implementare a unor documente specializate. Majoritatea cetățenilor chestionați (82%) apreciază ca fiind "mediu" impactul acțiunilor și măsurilor întreprinse la nivel de raion în prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității. Indicator demn de luat în considerare pentru planificările strategice sectoriale, mai ales în contextul în care nu există indicatori de impact definiți în Planul raional anticorupție. Cert este că Consiliul raional Strășeni este pregătit pentru o etapă ulterioară de implementare a politicilor anticorupție locale, în vederea consolidării instituționale și eficientizării mecanismelor și instrumentelor anticorupție deja create.

4. **Monitorizarea și raportarea.** Subdiviziunile Consiliului raional Strășeni și angajații desemnați asigură monitorizarea implementării Planului local anticorupție și raportează datele colectate în conformitate cu cadrul legal și normativ existent. Rapoartele sunt elaborate și publicate pe pagina web a Consiliului raional, în timp ce Administrația și agenții publici responsabili au manifestat deschidere în prezentarea de confirmări sau informații relevante pentru procesul de evaluare. Totodată, datorită consolidării cadrului legal național în domeniul integrității, implicit datorită abordării complexe a sectorului anticorupție la nivel local, a crescut numărul de responsabilități relevante pentru sector. Există riscul ca în lipsa unei unități specializate din cadrul subdiviziunilor Consiliului raional, care să fie responsabilă de aspectele de integritate și anticorupție în complexitatea lor, monitorizarea și raportarea să devină o formalitate de prezentare a unor date statistice, de multe ori contradictorii. Mai mult, dincolo de faptul că de multe ori lipsește acuratețea datelor stipulate în Raportul de implementare, nu există o analiză calitativă internă, realizată în baza acestor date. Rapoartele de autoevaluare nu conțin, prin urmare, explicații, cauze sau obstacolele care împiedică realizarea acțiunilor, după cum nu sunt prezentate soluțiile pentru depășirea acestora.

Constatări și concluzii detaliate

Prioritatea nr.1 (Integritatea instituțională)

1. Consiliul raional Strășeni a reușit, în mare măsură, să instituie sau să ajusteze cea mai mare parte din actele normative interne și noile instrumente anticorupție care se conțin în "pachetul de integritate" și în Planul local anticorupție. De asemenea, agenții publici din subdiviziunile Consiliului raional depun declarațiile de avere și interese personale în conformitate cu cadrul legal existent. Totuși, entitatea publică nu a reușit, deocamdată, să facă publice mai multe informații referitoare la consolidarea integrității instituționale și măsurile anticorupție realizate:
- Regulamentele sau alte informații referitoare la denunțarea manifestărilor de corupție;

- Procedurile și modalitatea de raportare a practicilor ilegale în calitate de avertizori de integritate, inclusiv informații privind protejarea acestora de eventuale abuzuri și răzbunări;
 - Registrele de evidență (a cadourilor, a riscurilor etc.), în pofida faptului că nu există informație publicată în acestea;
 - Cazurile de incompatibilitate, de încălcare a regimului conflictelor de interese și finalitatea acestora.
2. Mai multe acțiuni și responsabilități conexe din Planul anticorupție sunt dificil de realizat și reprezintă o povară suplimentară pentru administrația raională, în contextul în care informațiile necesare sunt deținute de către Autoritatea Națională de Integritate, care le poate furniza Centrului Național Anticorupție. Printre aceste informații putem enumera:
 - Numărul agenților publici care au depus declarațiile de avere și interese personale;
 - Actele de constatare ale Autorității Naționale de Integritate cu privire la conflictele de interese sau incompatibilități.
 3. Declarațiile de avere și interese personale ale reprezentanților Consiliului raional nu sunt publicate pe pagina web și analizate la nivel local, în timp ce există o inflație de Declarații pe Portalul ANI, multe dintre acestea conținând date în care corelarea dintre pasive – active – venituri este dificil de verificat în cadrul unor evaluări independente.
 4. Instrumentele anticorupție nou-create, cum este cazul Declarații cadourilor sau "avertizorilor de integritate", nu au reușit, deocamdată, să devină absolut funcționale.
 5. Administrația raională nu a reușit, deocamdată, să consolideze unitatea de audit intern în cadrul Consiliului raional, inclusiv din cauza nesuplinirii funcției vacante de auditor intern.

Prioritatea nr.2: (Patrimoniul public local)

6. Consiliul raional Strășeni are un Registru al bunurilor imobile proprietate a unității administrativ-teritoriale de nivelul doi, care este completat regulat, dar informațiile despre înregistrarea, evaluarea și gestionarea bunurilor din patrimoniul public raional este dificil de găsit pe pagina web a Consiliului raional.
7. Sunt acțiuni referitoare la gestionarea patrimoniului public local, care practic se dublează, în timp ce indicatorii de progres sunt diferiți, fapt ce creează confuzii și solicită eforturi adiționale pentru raportarea realizărilor și activităților întreprinse.
8. Pe parcursul anului 2020 nu au fost organizate instruirii specializate în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public.

Prioritatea nr.3: (Achizițiile publice)

9. Consiliul raional Strășeni respectă cadrul legal existent în vederea asigurării transparenței în procesul de planificare, desfășurare și monitorizare a achizițiilor publice. Sunt publicate, inclusiv pe pagina web a Consiliului raional, planurile anuale de achiziții publice, toate anunțurile de intenție și anunțurile de atribuire, achizițiile efectuate conform planului de achiziții, precum și Rapoarte anuale și semestriale privind executarea contractelor de achiziții publice.

10. Bugetul raional a fost aprobat în conformitate cu legislația în vigoare, implicit a fost consultat înainte de a fi aprobat.
11. Reglementarea internă a procesului de achiziții publice este asigurată de către Regulamentul de activitate a grupurilor de lucru pentru achiziții publice. Documentul nu poate fi găsit și accesat pe pagina web a Consiliului raional, dar este în proces de elaborare noul regulament, în conformitate cu noul regulament privind activitatea Grupului de lucru în domeniul achizițiilor publice.
12. Reprezentanții societății civile nu sunt parte a grupurilor de lucru din cauza lipsei cererilor de a face parte din aceste grupuri. Nu sunt indicate măsuri și acțiuni de atragere a societății civile în grupurile de lucru.
13. Nu sunt raportate careva încălcări constatate cu referire la confidențialitate, imparțialitate, conflictele de interese și concurența neloială. Există o Decizie a ANSC prin care se anulează 1 procedură de achiziție publică, dar anularea este urmare a constatării unei erori de ordin tehnic.
14. Pe parcursul anului 2020 nu au fost organizate sesiuni de instruire pentru specialiștii din domeniul achizițiilor publice, nici pentru membrii grupului de lucru pe achiziții publice.

Prioritatea nr.4: (Serviciile publice și resursele umane)

15. Subdiviziunile Consiliului raional Strășeni organizează concursurile de angajare în conformitate cu cadrul legal existent, în timp ce pe pagina web sunt publicate regulat funcțiile vacante, anunțurile cu privire la lansarea concursurilor de angajare și Procesele verbale ale ședințelor Comisiilor de concurs cu rezultatele funcțiilor ocupate.
16. Nu au fost utilizate alte platforme decât pagina web a Consiliului raional de promovare a anunțurilor, cel puțin lipsesc datele cu privire la anunțurile publicate în mass-media locală sau mediul online. Totodată, nu există analize calitative ale factorilor care nu permit angajarea persoanelor potrivite pentru diferite funcții vacante la care se anunță concursuri repetate, cum este cazul auditorului intern.
17. Agenții publici din cadrul subdiviziunilor Consiliului raional sunt antrenați anual în diverse seminare de instruire și programe de pregătire profesională, 22 dintre ei beneficiind de asemenea programe în anul 2020. Dificultatea constă în cuantificarea tuturor acestor instruirii și programe, atât pentru entitatea raportoare, cât și pentru evaluările externe, din moment ce există mai multe acțiuni care se referă la instruirea și dezvoltarea profesională, iar de multe ori aceleași instruirii sunt raportate de mai multe ori.
18. Evaluarea agenților publici este realizată în fiecare an, dovadă – 52 de funcționari supuși evaluării în anul 2020. Nu există date publice cu privire la conținutul și rezultatele evaluării.

Prioritatea nr.5: (Transparența activității APL)

19. Pagina web a Consiliului raional este una destul de informativă în cazul Consiliului raional Strășeni, fiind permanent actualizată, inclusiv cu informații despre proiectele de decizie și organizarea ședințelor ordinare și extraordinare. Totuși, mai relevant

pentru evaluarea implementării Planurilor locale anticorupție, pe pagina web nu există toate informațiile referitoare la combaterea corupției și integritate.

- 20.** Consiliul raional Strășeni are elaborat și publicat pe pagina web Raportul anual privind transparența în procesul decizional. Documentul este elaborat în conformitate cu prevederile cadrului legal existent și conține: numărul deciziilor adoptate; numărul total al recomandărilor recepționate; numărul întrunirilor consultative; numărul cazurilor în care acțiunile sau deciziile autorității publice au fost contestate pentru nerespectarea prezentei legi și sancțiunile aplicate pentru încălcarea legii.
- 21.** Pentru anul 2020 nu sunt publicate date de informare a cetățenilor cu privire la obținerea ajutorului social și/sau material.

IV. Propuneri și recomandări

Recomandări generale

1. **Conceperea.** Planul raional anticorupție al raionului Strășeni, ca parte a politicii naționale complexe de combatere a corupției și asigurare a integrității, este un document util pentru stimularea implementării cadrului legal și politicilor sectoriale la nivel local. Este indicată continuarea implementării documentelor raionale sectoriale, cu o serie de ajustări de ordin conceptual și metodologic.
 - Este indicată extinderea etapizată a prevederilor Planurilor raionale anticorupție și asupra APL I.
 - Este oportun de a modifica cadrul normativ în domeniul politicilor anticorupție pentru a unifica multitudinea de registre gestionate de entitățile publice în calitate de instrumente pentru cultivarea integrității instituționale.
 - Este indicată excluderea din cadrul viitoarelor documente de planificare strategică anticorupție la nivel local a atribuțiilor ce sunt de competența ANI sau altor instituții specializate, implicit excluderea responsabilității de ținere a evidenței declarațiilor de avere și interese personale. Drept măsură alternativă – depunerea declarațiilor de avere și interese personale și la Cancelaria Consiliului raional, eventual publicarea acestora pe pagina web a Consiliului raional.
 - Asigurarea coerenței între Priorități – Acțiuni – Indicatori de progres și introducerea indicatorilor de impact.
 - Racordarea calificativelor pentru termenele de realizare a acțiunilor la noii indicatori de progres și de impact.
 - Regândirea metodologiei de evaluare pentru a avea opțiunea de stabilire a nivelului de realizare a fiecărui indicator în parte. De asemenea, se impune modificarea modalității de evaluare pentru unii indicatori, or, nu este relevant să fie apreciat cu calificativul "nerealizat" o acțiune cu caracter permanent în privința căreia nu există niciun indicator cantitativ realizat (exemplu: nu au fost raportate / soluționate / sesizări către Autoritatea Națională de Integritate / acte de constatare emise în ce privește cazurile de conflicte de interese).
 - Introducerea unei acțiuni separate privind instruirile și programele de dezvoltare profesională ale agenților publici.
2. **Informarea.** În perspectiva viitoarelor documente de planificare strategică în domeniul integrității la nivel local, se impune o serie de acțiuni care să contribuie la mai buna informare a cetățenilor despre aceste politici:
 - Instituirea unei secțiuni distincte pe pagina web a Consiliului raional – *Integritatea raională* – care să conțină împreună toate informațiile relevante;
 - Completarea secțiunii specializate pe domeniul integritate cu informații relevante, implicit cu Registrele și Regulamentele interne, date statistice cu privire la regimurile de declarare a averilor și interese personale și/sau Declarațiile de avere și interese personale ale subiecților din raionul Strășeni;
 - Includerea "Liniei anticorupție" în secțiunea menționată supra și promovarea utilizării acesteia;
 - Eficientizarea cooperării cu mass-media raională și națională, precum și eficientizarea utilizării rețelelor sociale în vederea promovării politicilor anticorupție și a integrității la nivelul raionului Strășeni.

- 3. Implementarea.** Asigurarea sustenabilității politicilor raionale anticorupție și focusarea, inclusiv în viitoarele documente strategice sectoriale, pe măsurile și acțiunile care să consolideze și să eficientizeze instituțiile și instrumentele anticorupție deja create.
- Instituirea unei unități specializate în cadrul Consiliului raional – *Ofițer de integritate* – care să asigure implementarea politicilor anticorupție la nivelul întregului raion și să faciliteze cooperarea dintre subdiviziunile Consiliului raional în materie de integritate.
 - Instruirea agenților publici din cadrul Consiliului raional în domeniul utilizării instrumentelor de integritate, cum este cazul "avertizorilor de integritate".
 - Atragerea reprezentanților societății civile în procesul de implementare a politicilor raionale anticorupție.
- 4. Monitorizarea și raportarea.** Eficientizarea proceselor de monitorizare și raportare a acțiunilor anticorupție.
- Instituirea unei baze de date electronice și consolidarea infrastructurii IT în vederea monitorizării și depozitării informațiilor relevante pentru domeniul de integritate.
 - Stimularea și motivarea agenților publici din cadrul Consiliului raional în vederea sporirii acurateței în colectarea și raportarea datelor relevante pentru lupta cu corupția și integritate. Identificarea instrumentelor de motivare și stimulare suplimentare, inclusiv acordarea sporului pentru performanță de către conducerea administrației.
 - Introducerea în Rapoartele de autoevaluare a unui capitol de analiză calitativă, realizat în baza datelor existente, eventual de către Ofițerul de integritate, care să conțină explicații privind cauzele sau obstacolele care împiedică realizarea acțiunilor, precum și soluțiile pentru depășirea acestora.
 - Schimbarea perioadei de raportare pentru autoritățile responsabile de implementarea planurilor locale de acțiuni anticorupție, de la trimestrială (semestrială) la raportarea anuală și expedierea rapoartelor de monitorizare până la sfârșitul lunii ianuarie a anului următor către Centrului Național Anticorupție.
 - Responsabilizarea suplimentară a CNA de a efectua o analiză mai aprofundată a Rapoartelor de implementare, cu verificarea informațiilor prezentate, efectuarea analizei impactului măsurilor întreprinse la nivel raional, iar în final cu înaintarea entităților publice raportoare a anumitor recomandări pentru atingerea obiectivelor trasate de Planurile locale anticorupție.

Recomandări detaliate

RECOMANDAREA		NR. ACȚIUNII DIN PLAN
1	Publicarea pe pagina web a Consiliului raional a tuturor informațiilor despre cazurile de incompatibilitate, încălcare a regimului conflictelor de interese, a regimului juridic al averilor și veniturilor, în care au fost implicați agenți publici și consilieri raional, precum și modalitatea de soluționare a acestor cazuri	Acțiunea 1 – 3

RECOMANDAREA		NR. ACȚIUNII DIN PLAN
2	Publicarea pe pagina web a Consiliului raional a informațiilor despre activitatea comisiilor de evaluare și evidență a cadourilor și registrele de evidență a cadourilor, inclusiv din instituțiile publice subordonate Consiliului raional	Acțiunea 4
3	Adoptarea și publicarea pe pagina web Consiliului raional a Regulamentului privind procedurile de examinare și raportare internă a dezvoltărilor practicilor ilegale	Acțiunea 6
4	Stimularea utilizării de către cetățeni a "Liniei raionale anticorupție"	Acțiunea 6
5	Promovarea respectării Codului de etică și deontologie al APL II, precum și stimularea adoptării unui Cod de etică și deontologie pentru Consilierii raionali și/sau pentru reprezentanții APL I din cadrul raionului	Acțiunea 9
6	Realizarea unui studiu cu privire la piața forței de muncă din raionul Strășeni și eficientizarea utilizării rețelelor sociale în publicarea anunțurilor de angajare	Acțiunea 10
7	Elaborarea și publicarea pe pagina web a Consiliului raional a Registrului riscurilor de corupție pentru tot Consiliul raional	Acțiunea 10²
8	Publicarea pe pagina web a Consiliului raional a Registrului bunurilor imobile raionale și a datelor cu privire la gestionarea bunurilor respective, inclusiv a numărului exact al bunurilor din patrimoniul public local înregistrate și valoarea de piață a acestora	Acțiunea 11
9	Stabilirea unor obiective anuale cu privire la numărul dezbaterilor/consultărilor publice pe subiecte privind gestionarea patrimoniului public, inclusiv în afara licitațiilor	Acțiunea 12
10	Definitivarea și adoptarea noului Regulament privind activitatea Grupului de lucru în domeniul achizițiilor publice	Acțiunea 15
11	Stimularea participării reprezentanților societății civile în activitatea grupurilor de lucru în domeniul achiziției publice, participării inclusiv la etapa de monitorizare a executării contractelor de achiziții	Acțiunea 17
12	Publicarea pe pagina web a Consiliului raional a contestațiilor depuse privind procedurile de achiziție desfășurate, precum și a Deciziilor ANSC	Acțiunea 19
13	Sporirea cantității și calității informațiilor referitoare la angajarea și promovarea agenților publici din Consiliul raional și entitățile a căror fondator este instituția	Acțiunea 21

RECOMANDAREA	NR. ACȚIUNII DIN PLAN
14 Stabilirea țințelor anuale privind instruirile și dezvoltarea profesională a agenților publici, de rând cu definirea unei Priorități/Acțiuni separate în viitoarele Planuri raionale anticorupție, care să conțină toate instruirile tematice și cursurilor de perfecționare	Acțiunea 22
15 Publicarea regulată pe pagina web a Consiliului raional a calificativelor pe care le obțin agenții publici în procesul de evaluare	Acțiunea 23
16 Consolidarea eforturilor de organizare a dezbaterilor publice în cadrul Consiliului raional și atragerea la aceste dezbateri a reprezentanților tuturor categoriilor sociale și profesionale	Acțiunea 25
17 Consolidarea cooperării cu mass-media și eficientizarea utilizării rețelelor sociale în vederea creșterii transparenței procesului decizional și informării cetățenilor cu deciziile adoptate	Acțiunea 26
18 Eficientizarea procesului de publicare pe pagina web a Consiliului raional a informațiilor depline privind programele de asistență socială adoptate, instituțiile de asistență socială înființate, informații despre serviciile sociale furnizate de unitatea administrativ-teritorială și modalitatea de aplicare pentru un potențial beneficiar	Acțiunea 27

Anexa nr.1. Percepția cetățenilor din raionul Strășeni privind nivelul de corupție și impactul acțiunilor anticorupție

Numărul persoanelor chestionate – 23

Figura A.1. Răspundeți la acest chestionar în calitate de: ...

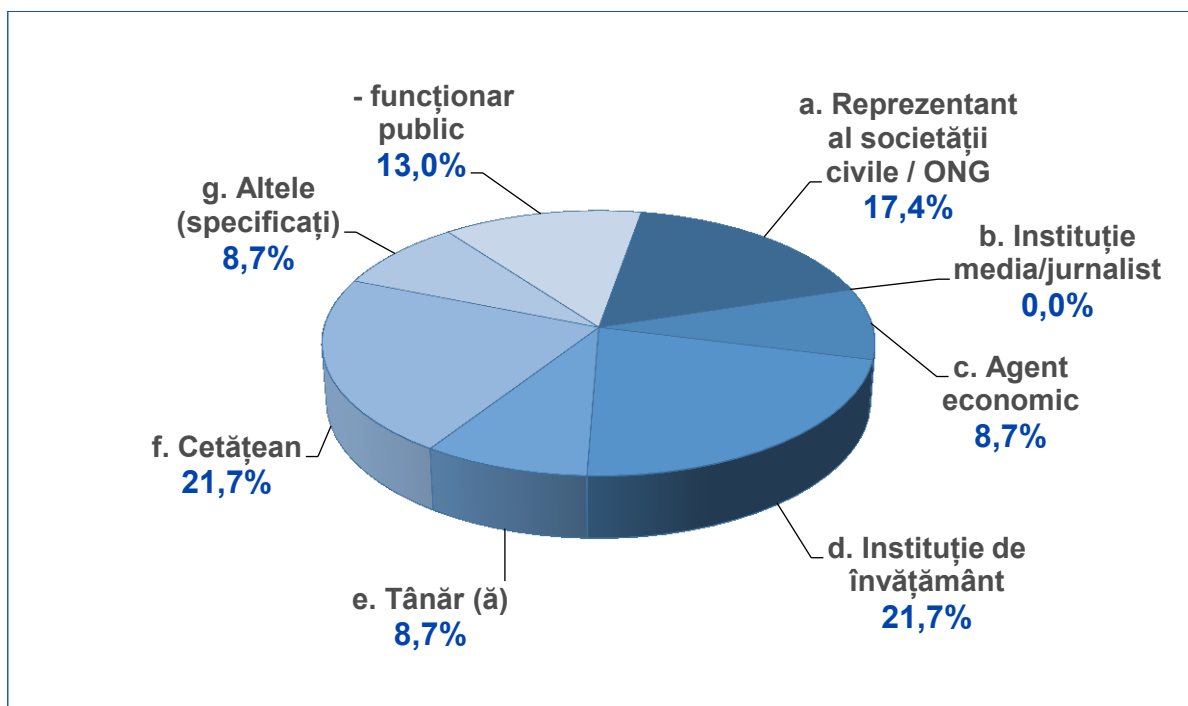

Figura A.2. Cunoașteți despre existența Planului raional anticorupție și acțiunile cuprinse în acest Plan?

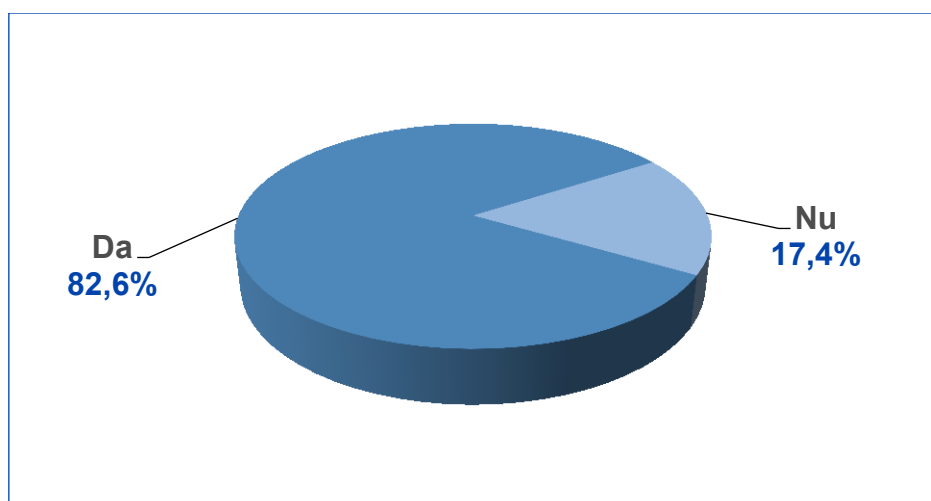

Figura A.3. Cum apreciați capacitățile autorităților publice raionale în prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității profesionale a funcționarilor publici?

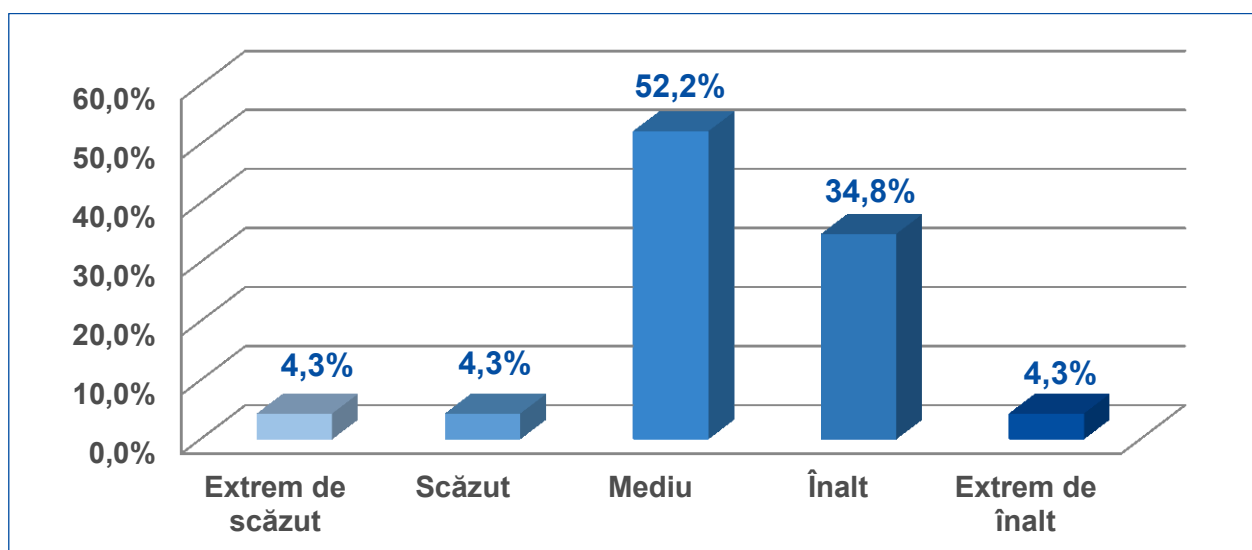

Figura A.4. Cum apreciați impactul acțiunilor și măsurilor întreprinse la nivel de raion în prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității?

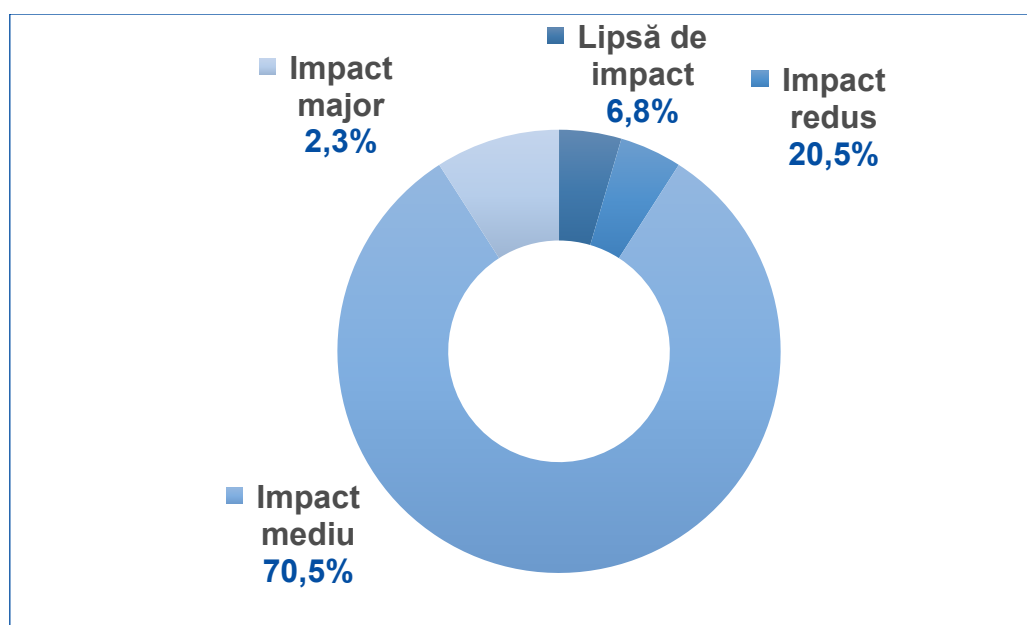

Figura A.5. Cum apreciați integritatea funcționarilor publici și a aleșilor raionali?

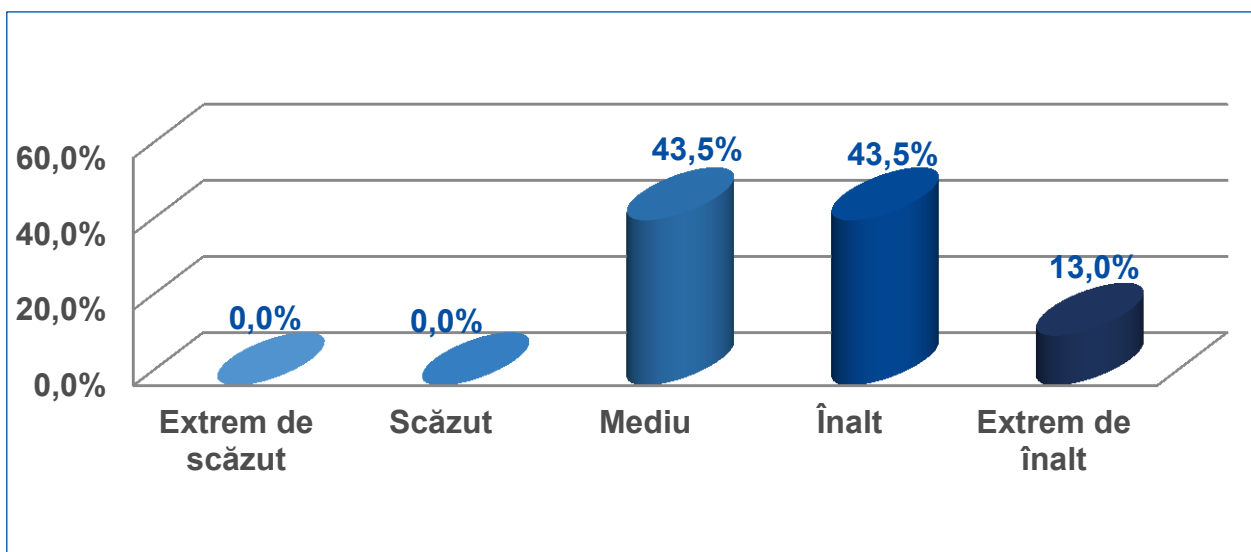

Figura A.6. Cum apreciați capacitățile/ profesionalismul/ cunoștințele funcționarilor publici și a aleșilor raionali?

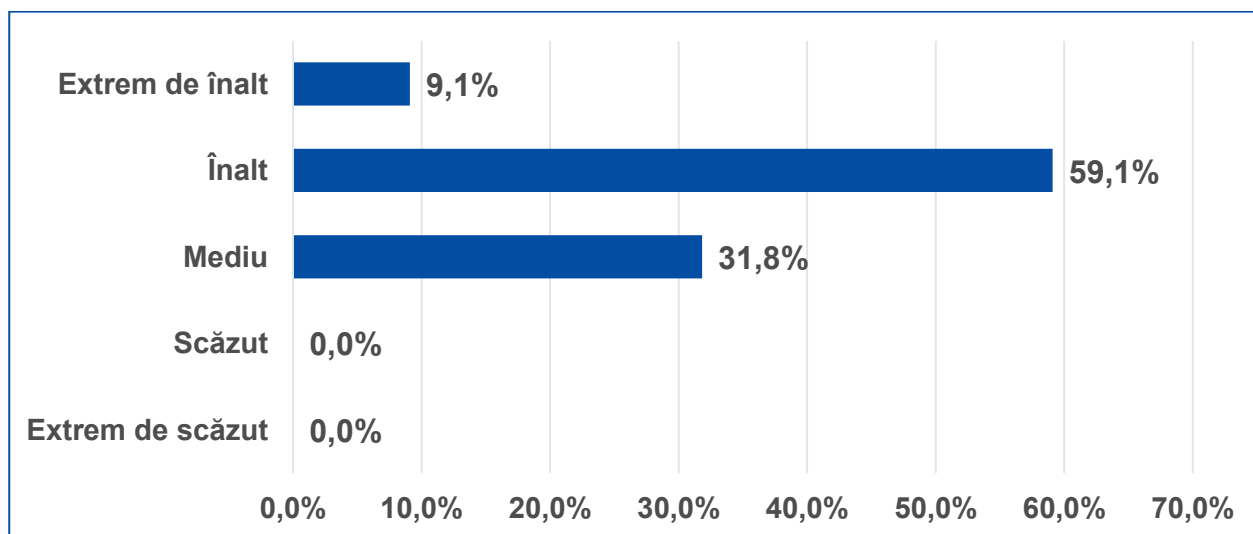

Figura A.7. Cum apreciați evoluția transparenței și a accesului la informații publice în anul 2020?

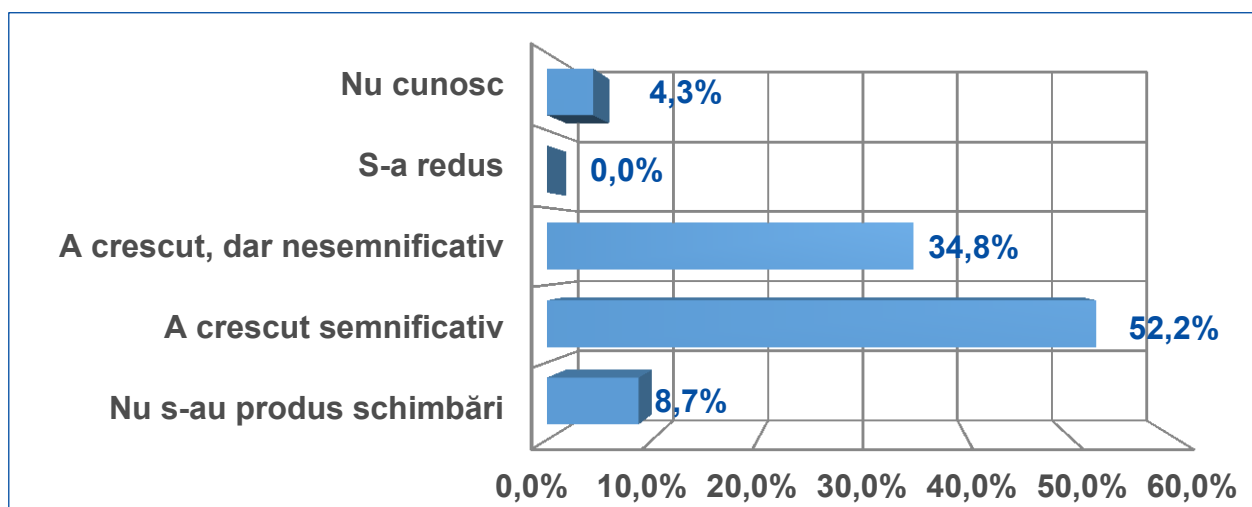

Figura A.8. La ce nivel apreciați practicile de corupție în autoritățile și instituțiile publice raionale?

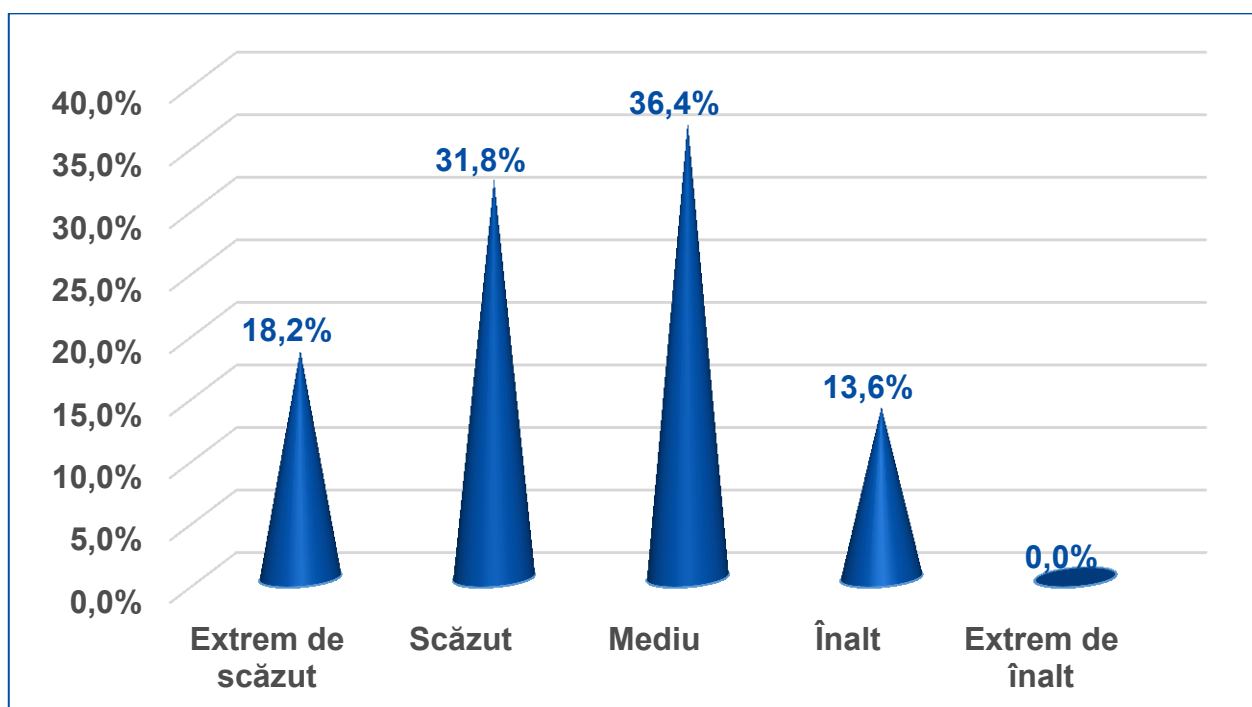

Figura A.9. În care din următoarele situații o persoană fizică/juridică se confruntă, în mod direct, cu aspecte legate de corupție?

(Puteți alege una sau mai multe opțiuni)

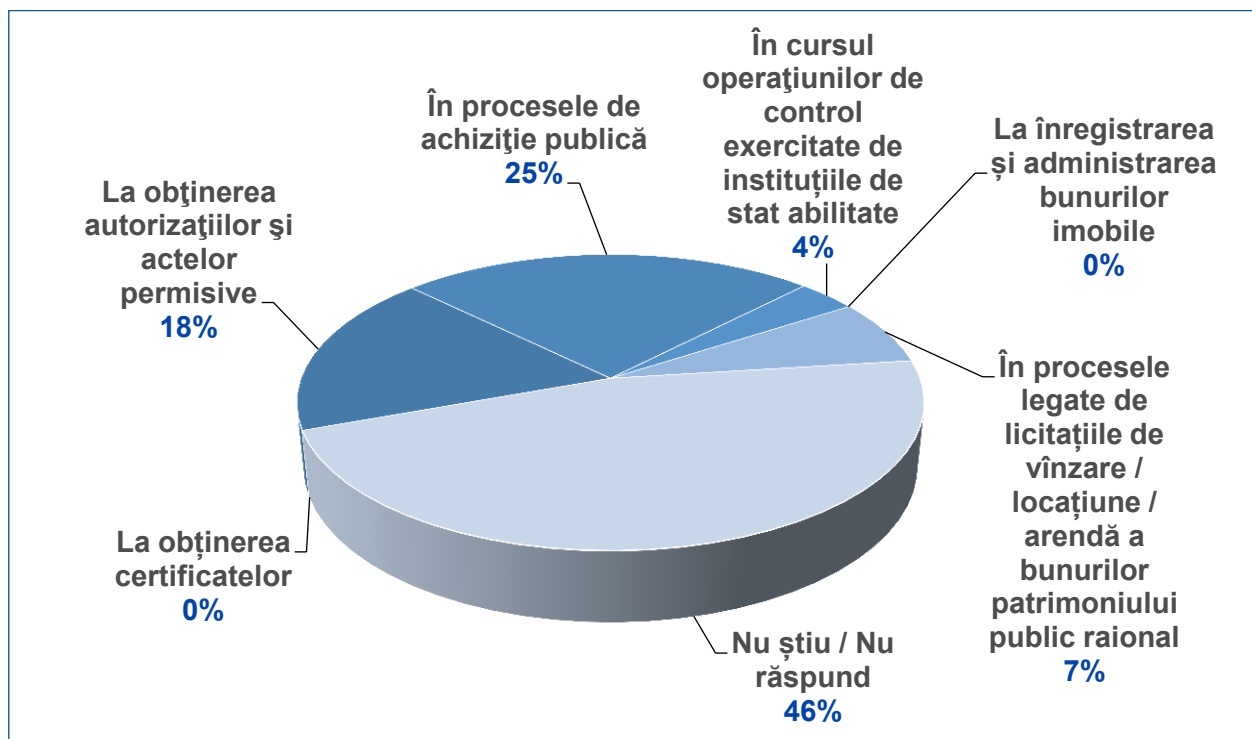

Figura A.10. Este mai simplu de a soluționa problemele cu autoritățile/instituțiile raionale pe căi neoficiale decât pe cele oficiale?

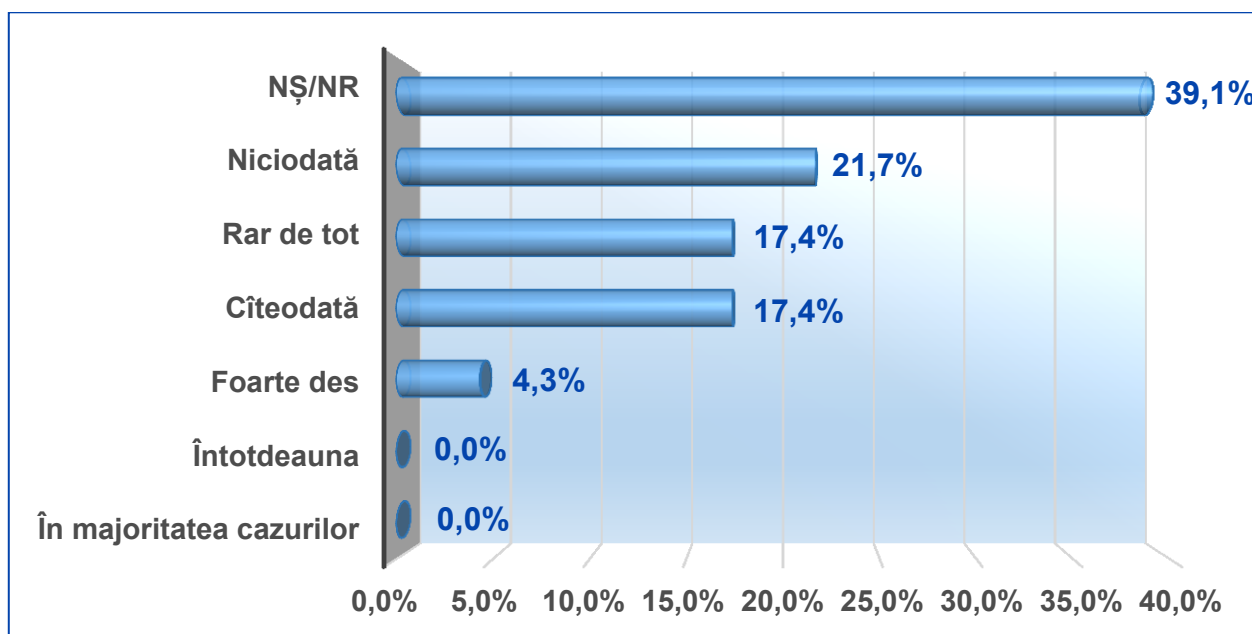

Figura A.11. Căile neoficiale de soluționare a problemelor cu sectorul public, de obicei, iau forma de: ...

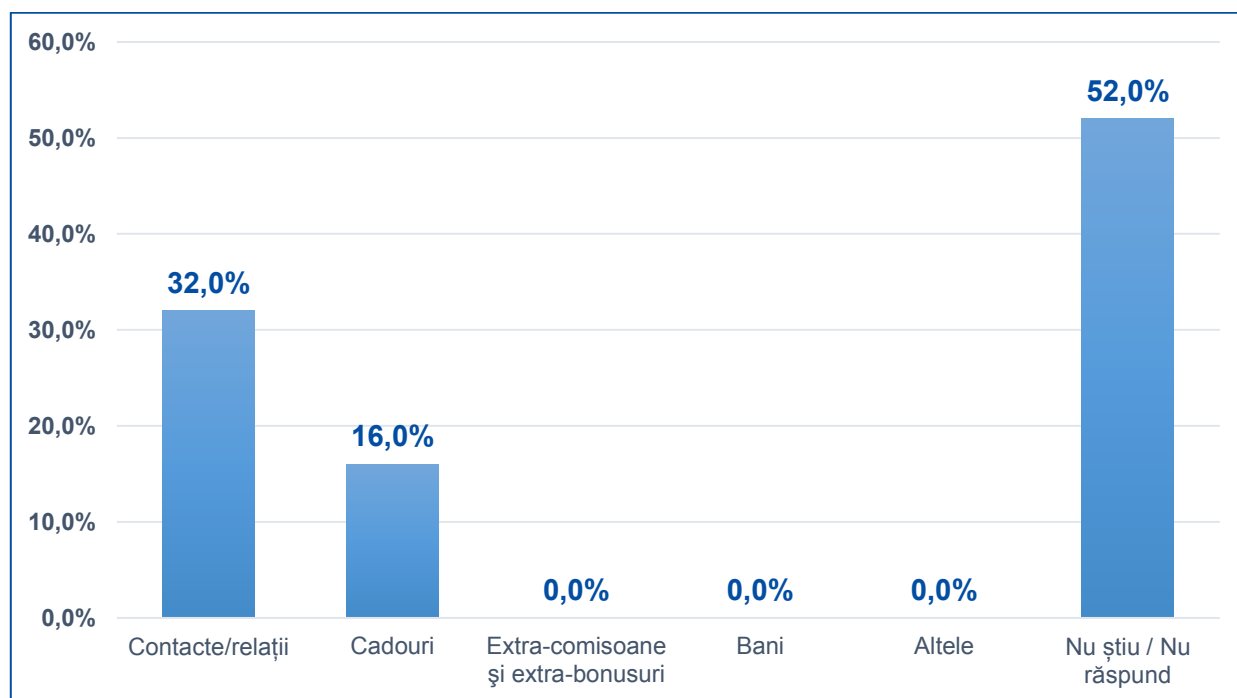

Figura A.12. Care sunt autoritățile/instituțiile în care se plătește neoficial mai frecvent?

(Puteți alege una sau mai multe opțiuni)

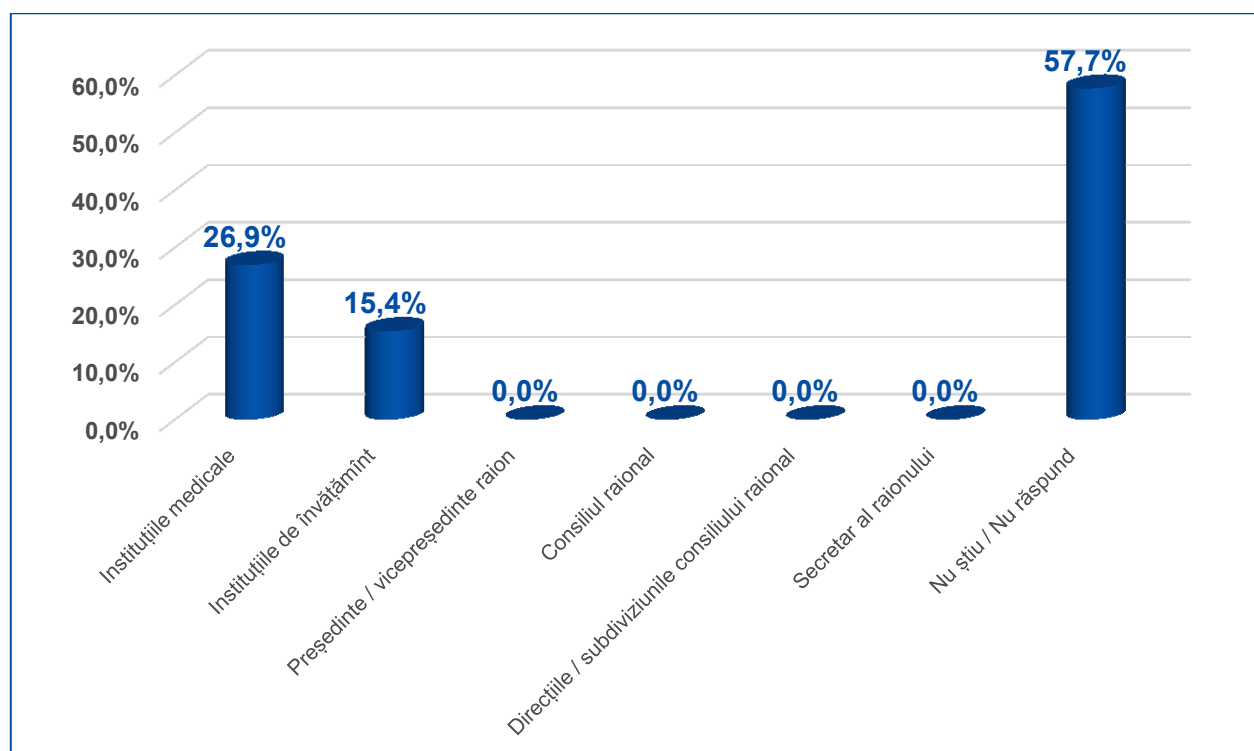

Figura A.13. Care este scopul plăților neoficiale?

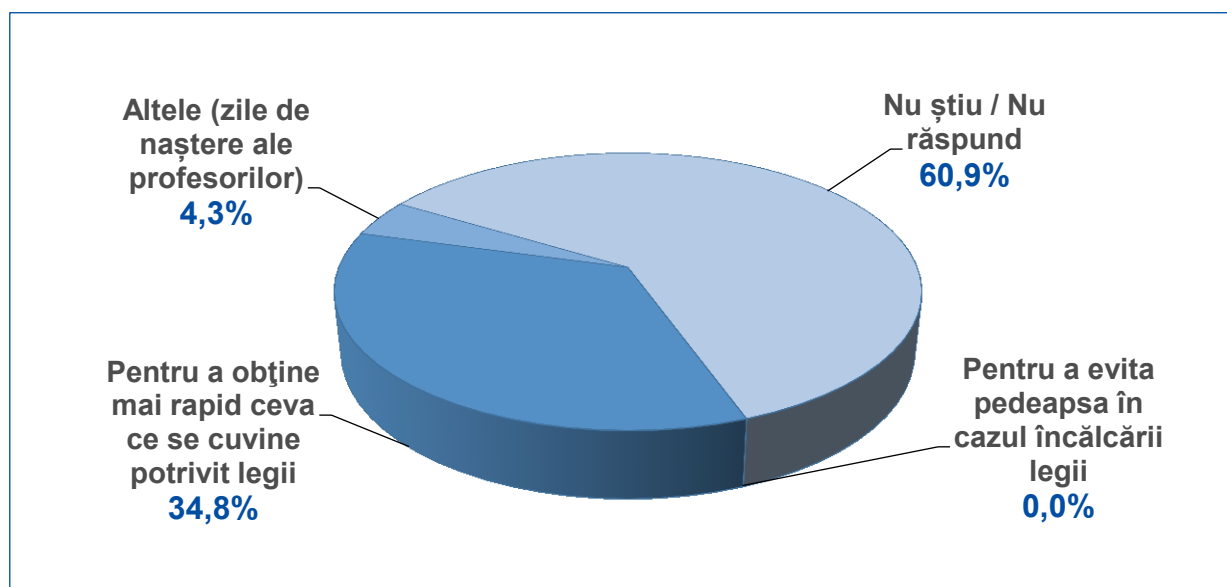

Figura A.14. Cine a fost inițiatorul plăților neoficiale?

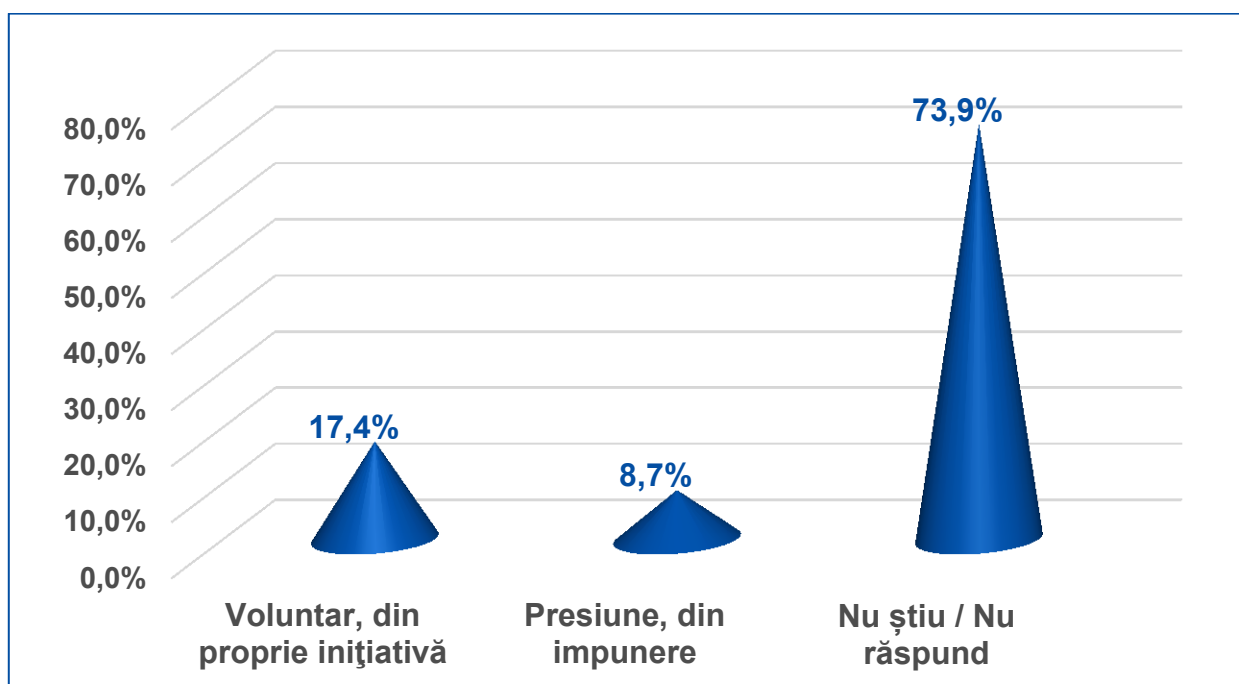

Figura A.15. Unde v-ați plâns pe cazurile de corupție cu care v-ați confruntat?

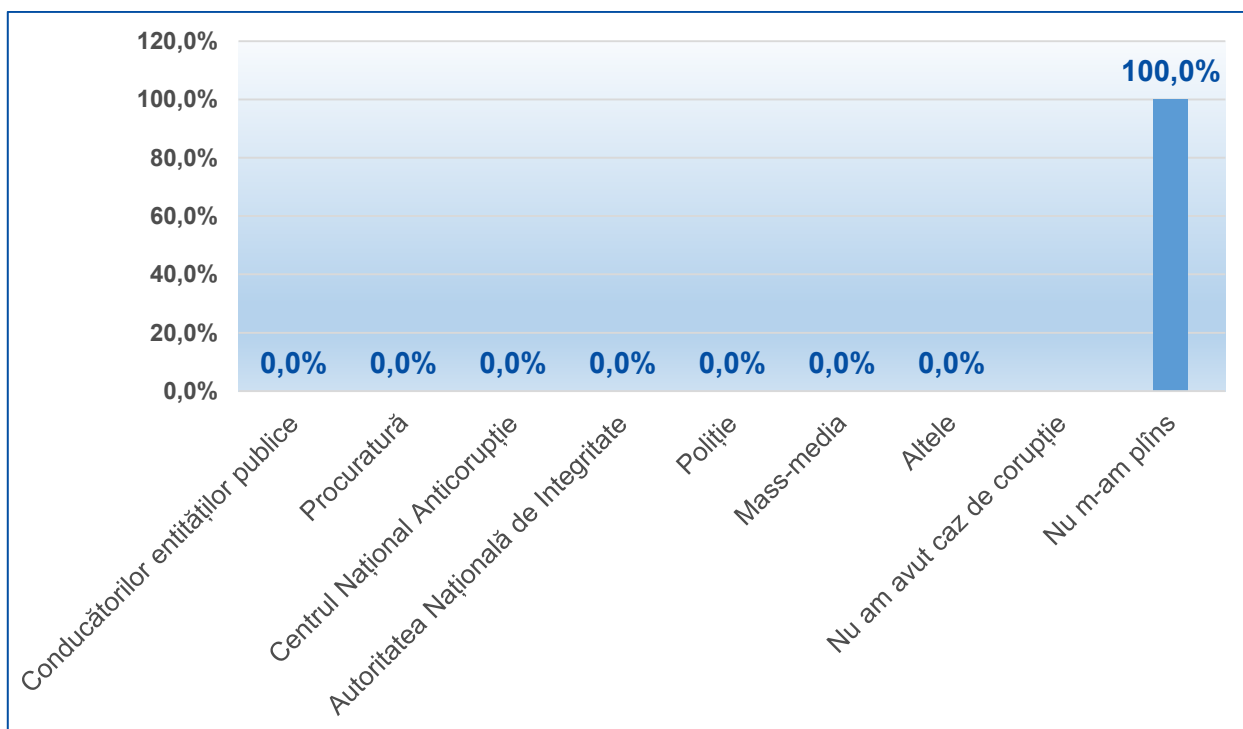

Figura A.16. Motivele neadresării/nesemnălării privind cazurile de corupție?

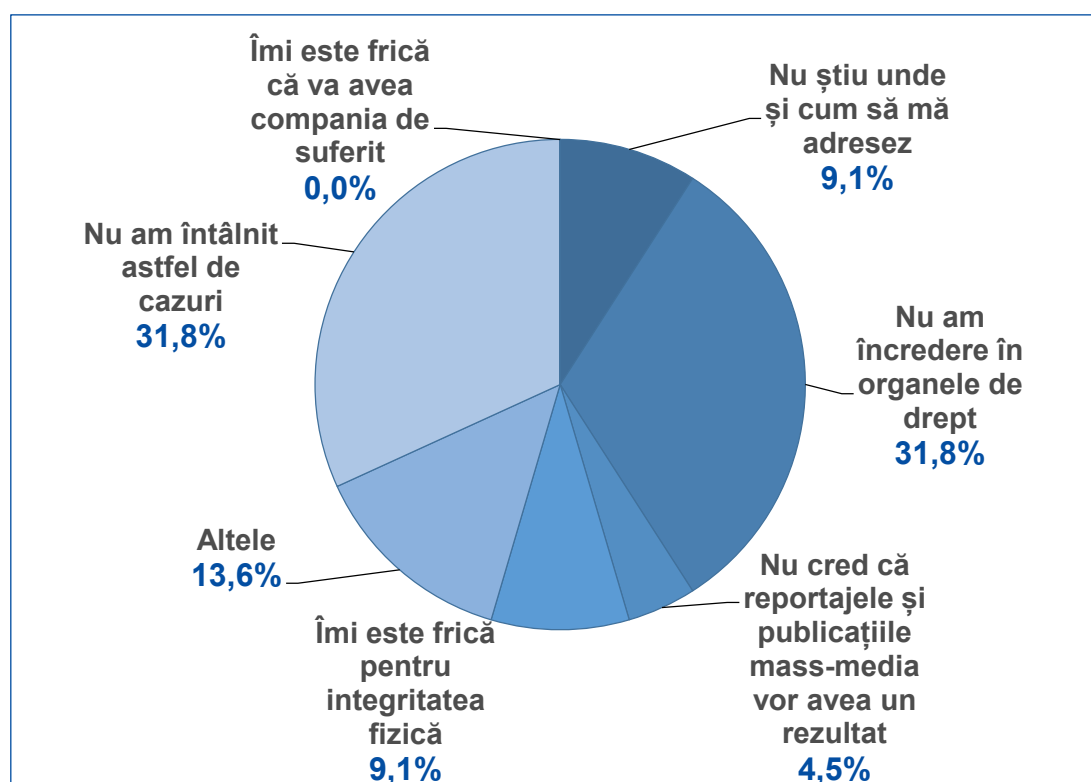

Figura A.17. În cazul în care v-ați adresat, a fost rezolvată problema Dvs.?

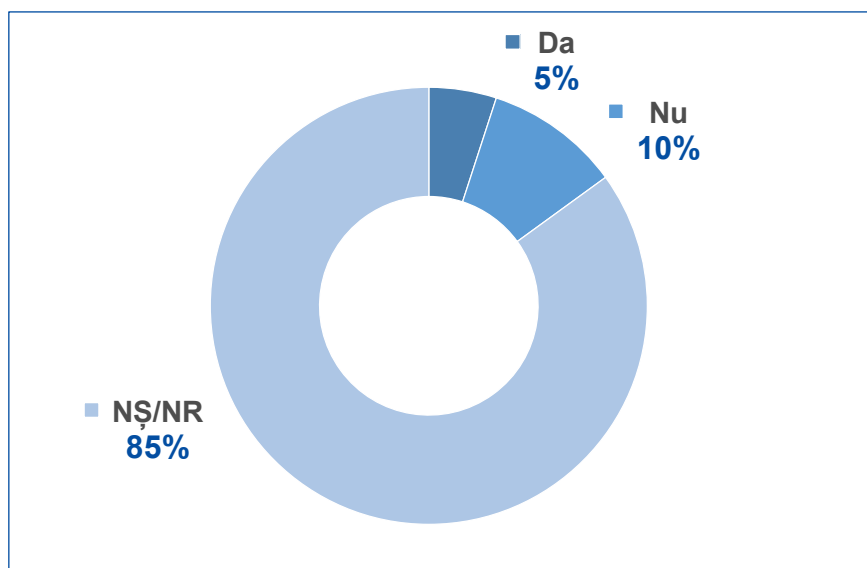

Figura A.18. În calitate de persoană fizică și/sau reprezentant al grupurilor care nu aparțin sectorului public: ...

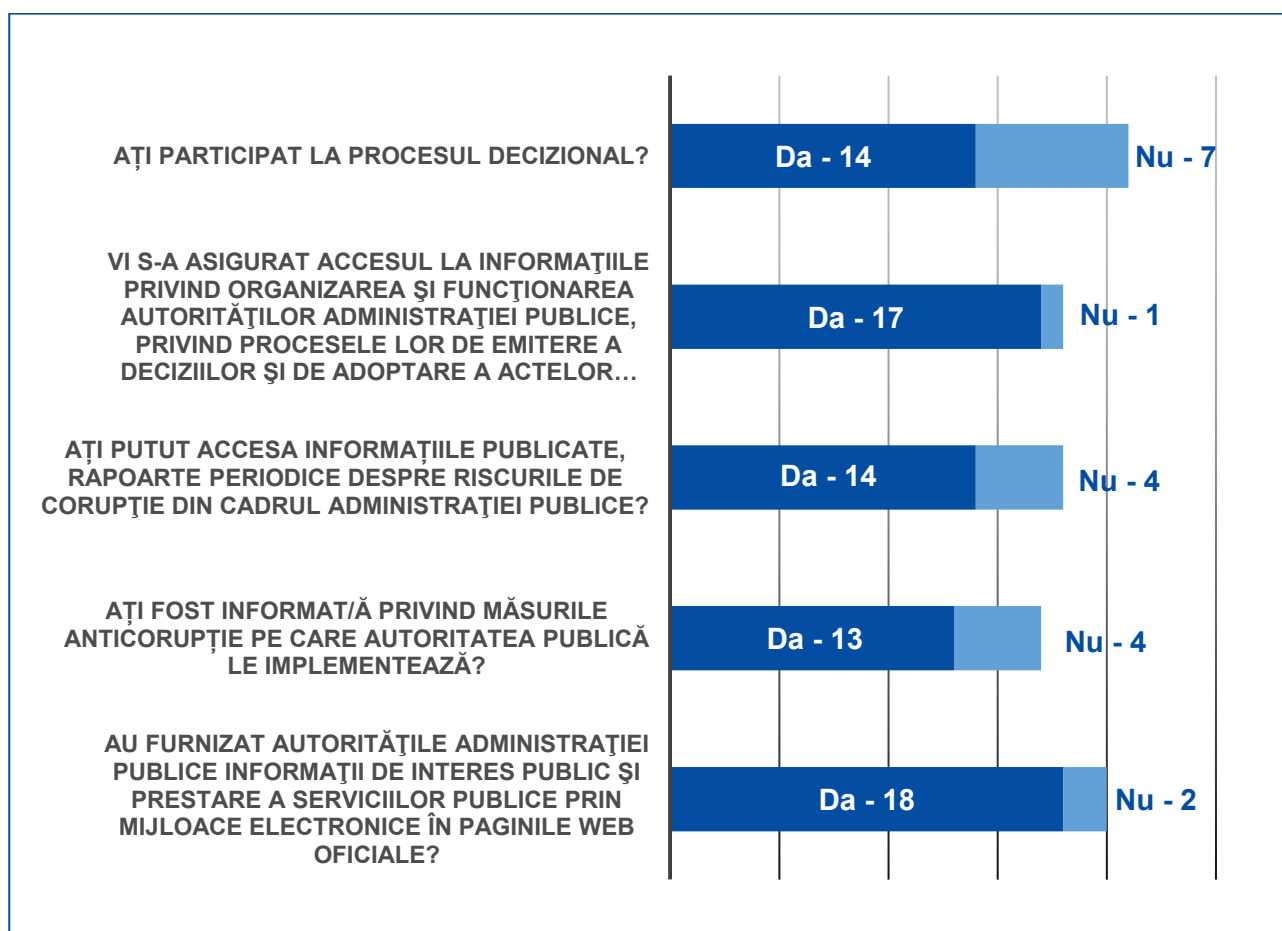

Figura A.19. În opinia Dvs., care sunt cele mai grave probleme ale autorităților publice raionale, aleșilor locali și funcționarilor publici în domeniul integrității?

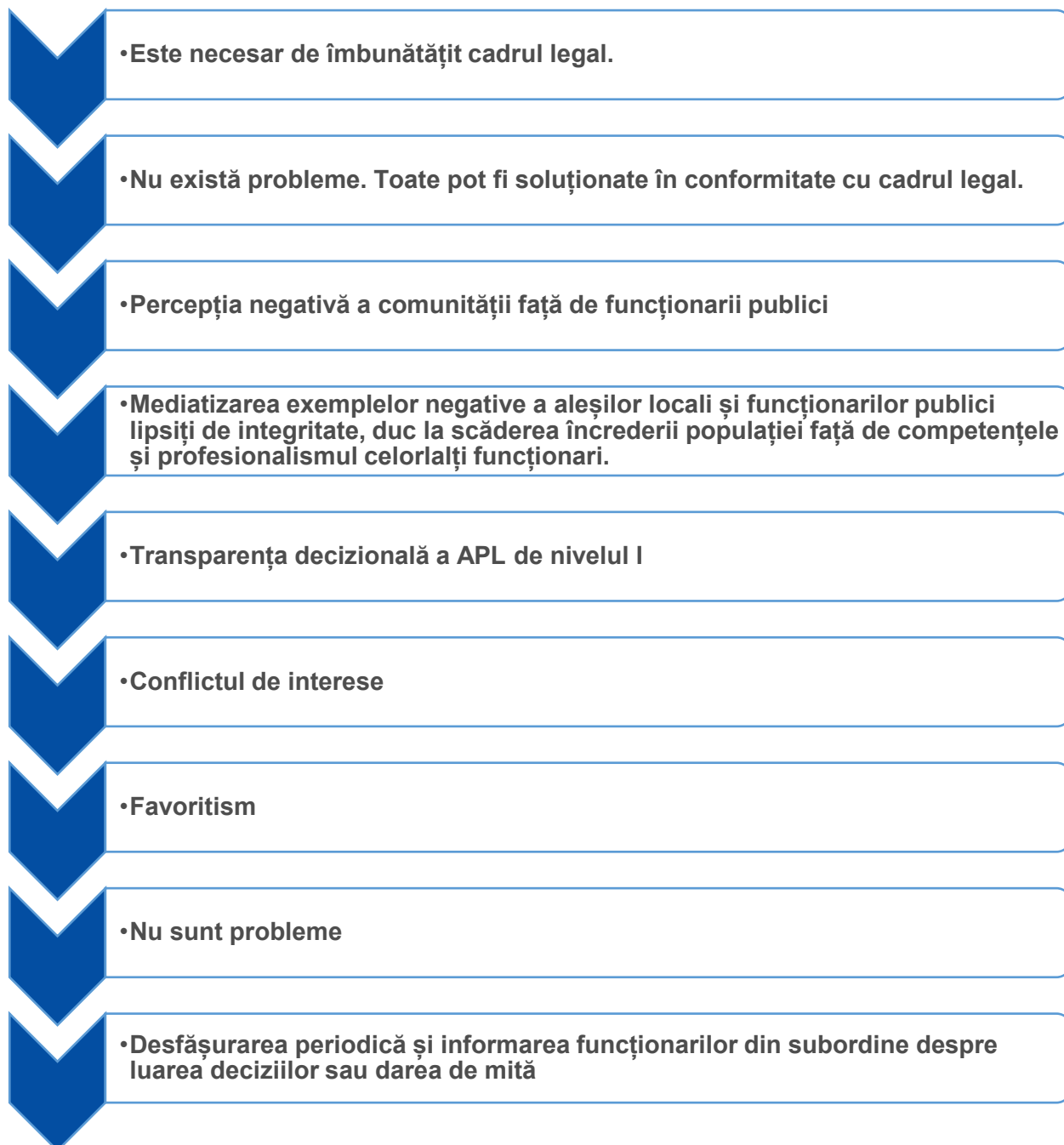

Figura A.20. În opinia Dvs., ce îmbunătățiri/ schimbări/ acțiuni sunt necesare pentru prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității?

